

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Sociálních studií a speciální pedagogiky
Studijní program: Sociální práce
**Studijní obor
(kombinace):** Penitenciární péče

**NÁSILNÁ KRIMINALITA – LOUPEŽE
VIOLENT CRIME – ROBBERIES**

Bakalářská práce: 08-FP-KSS-4026

Autor:

Jaroslav RICHTR

Podpis:

Adresa:

Tyršova 344/12
460 01, Liberec 5

Vedoucí práce:
Konzultant:

PhDr. Jan Sochůrek, Ph.D.

Počet

stran	Grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
63	8	0	8	22	1 CD

V Liberci dne: 6. dubna 2009

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:

Jaroslav Richtr

Adresa:

Tyršova 344/12, 460 01 Liberec 5

Studijní program:

Sociální práce

Studijní obor:

Penitenciární péče

Kód oboru:

7502R023

Název práce:

Násilná kriminalita - loupeže

Název práce v angličtině:

Violent crime - robberies

Vedoucí práce:

PhDr. Jan Sochůrek, Ph.D.

Termín odevzdání práce:

15. 04. 2009

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

.....

vedoucí bakalářské práce

.....

děkan FP TUL

.....

vedoucí katedry

Zadání převzal (student): Jaroslav Richtr

Datum: 28.2.2008

Podpis studenta:

Cíl práce:

Vývoj trestného činu loupeže za období 2003-2007 v okrese Liberec.

Základní literatura:

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. 1. vyd. Praha: 1998. ISBN 80-85858-70-3.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, et al. *Bankovní loupeže*. 1. vyd. Praha:2001. ISBN 80-86244-21-0.

CHMELÍK, Jan, et al. *Loupeže a možnosti prevence a obrany*. 1. vyd. Praha: 2006. ISBN 80-7312-051-X.

PORADA, Viktor. *Kriminalistika : úvod, technika, taktika*. Plzeň : 2007. ISBN 978-80-7380-038-3.

STRAUS, Jiří, et al. *Kriminalistická metodika*. Plzeň : 2006. ISBN 80-86898-66-0.

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 06.04.2009

Jaroslav Richtr

.....

Poděkování

Rád bych touto formou poděkoval PhDr. Janu Sochůrkovi, Ph.D. za vedení bakalářské práce a za odbornou pomoc při jejím vypracování. Dále děkuji své manželce Růžence a celé rodině za obrovskou psychickou podporu, která mi byla projevována po dobu studia.

Název bakalářské práce: Násilná kriminalita loupeže

Název bakalářské práce: Violent crime robberies

Jméno a příjmení autora: Jaroslav Richtř

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2008/2009

Vedoucí práce: PhDr. Jan Sochůrek, Ph.D.

Resumé

Bakalářská práce se zabývala problematikou kriminality páčání loupeží v okrese Liberec v letech 2003-2007. Jejím cílem bylo popsat vývoj a současný stav páčání loupeží v okrese Liberec, specifikovat typické kriminální situace a dělení do skupin dle charakteru napadeného objektu.

Práci tvořily dvě stěžejní oblasti. Jednalo se o část teoretickou, která popisovala a objasňovala základní pojmy týkající se uvedené problematiky a zabývala se obecnými důvody této kriminality.

Praktická část zjišťovala pomocí analýzy spisové dokumentace a vyhodnocení statistických údajů MV ČR stav a vývoj loupežné kriminality v okrese Liberec v období let 2003-2007.

Klíčová slova: domovní prohlídka, krádež, kriminalistická identifikace, kriminalistické stopy, loupež, mladistvý, násilí, oběť, pachatel, rekognice, trestný čin, trestní zákon, vydírání, výslech, vyšetřovací verze.

Abstract

This bachelor thesis addressed problems in committing robber criminality in Liberec district during the time period 2003-2007. The main goal was to describe trend and contemporary situation in committing robber criminality in Liberec district, specify typical criminal situation and division into groups according attacked object.

Thesis was consisted of two crucial parts. One part dealt with theory, which described and explained basic terms in mentioned problems and addressed general reasons of this criminality.

The other, practical part did survey of contemporary situation and trend robber criminality in Liberec district during the time period 2003-2007, where was used analysis of company records and statistical data of Ministry of Internal Affairs of Czech Republic.

Keywords: domiciliary visit, theft, criminology identification, criminology trace, robbery, juvenile, violence, force, victim, malefactor, recognize, malefaction, penal law, blackmail, interrogation by the police, fact-finding version.

Resumé

Diese Bakkalararbeit beschäftigte sich mit der Problematik der Kriminalität der Räuberbegehung zwischen den Jahren 2003-2007 im Bezirk Liberec. Ziel dieser Arbeit stellte die Beschreibung der Entwicklung und des derzeitigen Standes der Räuberbegehung im Bezirk Liberec dar. Ein weiteres Ziel war das Aufzeigen der typischen kriminellen Situationen und die Einteilung in Gruppen, gemäß des Charakters des angegriffenen Objektes.

Die Arbeit bestand aus zwei Grundteilen. Es ging um den theoretischen Teil, der die Grundbegriffe im Rahmen der gegebenen Problematik beschrieb und aufklärte. Der theoretische Teil widmete sich auch den Gründen dieser Kriminalität.

Der praktische Teil stellte mit Hilfe einer Analyse der Aktendokumentationen und der Auswertung der statistischen Angaben MV ČR den Stand und die Entwicklung der Räuberbegehung im Bezirk Liberec zwischen den Jahren 2003-2007 fest.

Die Schlüsselwörter: die Hausdurchsuchung, der Diebstahl, die Identifikation, die Tatspuren, der Raub, der Jugendlicher, der Gewaltstreich, das Opfer der Täter, die Erkennung, die Straftat, das Strafgesetzbuch, die Erpressung, die Vernehmung, das Untersuchungsverfahren.

OBSAH

1	ÚVOD	10
2	TEORETICKÁ ČÁST.....	12
2.1	Trestný čin.....	12
2.2	Trestná činnost loupeže	13
2.2.1	Loupež z právního hlediska.....	13
2.2.2	Podobnost loupeže s trestnými činy vydírání a krádeže.....	17
2.2.3	Způsoby páchání loupeží.....	20
2.2.4	Pachatelé loupeží.....	23
2.2.5	Oběti loupeží	26
2.3	Ohledání místa činu.....	29
2.3.1	Kriminalistické stopy	29
2.3.2	Význam kriminalistických stop.....	30
2.3.3	Vyhodnocení stop na místě činu	32
2.4	Vyšetřovací verze	32
2.5	Výslech jako kriminalisticko – taktická metoda	34
2.5.1	Psychologie výslechu	35
2.5.2	Chyby způsobené na základě interpersonální percepce	36
2.5.3	Chyby při výslechu.....	37
2.5.4	Výslech oznamovatele.....	37
2.5.5	Výslech podezřelého	38
2.5.6	Výslech obviněného	39
2.6	Některé vyšetřovací úkony.....	39
2.7	Preventivní opatření	41
3	PRAKTICKÁ ČÁST.....	42

3.1	Cíl praktické části	42
3.2	Stanovení předpokladů	42
3.3	Použité metody	42
3.3.1	Analýza statistických materiálů.....	42
3.3.2	Analýza dokumentů.....	43
3.4	Demografie	43
3.5	Některé aspekty vývoje loupeže v letech 2003-2007 v okrese Liberec	44
3.5.1	Podíl loupeží na celkovém počtu násilných trestných činů.....	44
3.5.2	Objasněné loupeže.....	46
3.5.3	Loupeže vymyšlené.....	48
3.5.4	Spáchání loupeže dle druhu použitého násilí	50
3.6	Vyhodnocení předpokladu č. 1	52
3.7	Vyhodnocení předpokladu č. 2.....	57
4	ZÁVĚR.....	60
4.1	Navrhovaná opatření	61
5	SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ.....	62

1 ÚVOD

Každé společenství již od samotného vzniku, žije dle určitých pravidel, norem a zvyků. S postupnou evolucí civilizace se mění i soubory uplatňovaných principů. Společenské zásady v psané i nepsané podobě spoluvytvářejí ve společnosti určitý řád a současně fungují jako prostředek společenské kontroly. V různých dobách byly rozdílné názory na to, co je dobré a co zlé, avšak nedodržování vytvořeného řádu bylo vždy trestáno.

Již odedávna je lidstvo vybaveno touhou nebo potřebou vlastnit to, co má druhý. Ovšem každý člověk nemá k dispozici prostředky, jenž jsou k zajištění takové věci potřebné. K získání cizího majetku pak užívá násilí, které má nejrůznější formy psychického nebo fyzického charakteru.

Třebaže toto jednání bylo vždy pro početnější část společnosti neakceptovatelné a postupem času posuzováno jako loupež, čili hodnoceno jako protizákonné, ze života pospolitosti nezmizelo.

Loupež se souhrnem svých znaků řadí mezi kriminální útoky, které do podvědomí lidí vstupují jako jednání, kterými jsou ohrožena obzvláště ta místa, kde se manipuluje s hotovými penězi (především pod vlivem filmů s dobrodružnou nebo kriminální tematikou). Následky spojené s tímto druhem ohrožení jsou nesrovnatelné s jinými delikty, protože jsou způsobeny užitím násilí nebo pohrůzkou bezprostředního násilí vůči obětem, ale i dalším zúčastněným osobám.

Z charakteru loupeže je zřetelné, že jejími primárními účastníky jsou lidé, z jedné strany na promyšlené napadení více či méně připraveni pachatelé, proti kterým stojí na druhé straně budoucí poškození – oběti, jenž neočekávají nebezpečí fyzické či psychické újmy. Uvědomme si, že potenciální obětí může být kdokoliv z nás, ať už z povahy našeho zaměstnání (např. peněžní ústavy, herny...) nebo na základě rizik, která si sice uvědomujeme, ale často ignorujeme.

Trestný čin loupeže je veřejností často chápán pouze jako útok pachatele na cizí majetek. Na takovém vnímání trestné činnosti loupeže mají podíl především sdělovací prostředky. Zejména pod vlivem televizních zpravodajství totiž vnímá široká veřejnost jako loupeže

skutky, které jsou tak prezentovány, přestože z vysílaných reportáží je zřejmé, že neznámý pachatel se svým jednáním dopustil trestného činu krádeže vloupáním, která se dle její charakteristiky řadí k trestné činnosti majetkové a nikoli násilné.

Několik let pracuji jako policejní komisař Služby kriminální policie a vyšetřování, přičemž se podílím na objasňování a dokumentování trestných činů násilného charakteru, mezi které patří i trestný čin loupež. V bakalářské práci chci shrnout základní informace týkající se trestného činu loupeže získané studiem dostupné literatury. Zejména pak specifické zvláštnosti vyšetřování loupeže, vymezení charakteristických znaků, způsobů páčání tohoto trestného činu, chování pachatele před, v průběhu a po spáchání loupeže, vzájemné postoje mezi obětí a pachatelem. Cílem praktické části je uvést některé aspekty vývoje trestného činu loupeže v okrese Liberec v období let 2003-07, se zaměřením na páčání trestného činu loupeže mladistvými a páčání trestného činu na volném prostranství – tzv. pouliční loupeže.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Trestný čin

Trestným činem zpravidla rozumíme takové jednání, které je protiprávní a pro společnost nebezpečné. Co je trestným činem, je uvedeno v ustanovení § 3 trestního zákona č. 140/1961 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

➤ Zákonné znění trestného činu

Trestný čin - § 3 tr. z.

- 1) Trestným činem je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně.
- 2) Čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, není trestným činem, i když jinak vykazuje znaky trestného činu.
- 3) K trestnosti činu je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li tento zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.
- 4) Stupeň nebezpečnosti činu pro společnost je určován zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou.¹

Má-li být čin trestný, musí být společenská nebezpečnost vyšší než nepatrná. Stupeň společenské nebezpečnosti činu pro společnost je určován zejména významem chráněného zájmu, který byl dotčen. Podle našeho platného trestního práva lze k trestní odpovědnosti povolati pouze osobu fyzickou, tedy člověka. Naše trestní právo nezná trestní odpovědnost právnických osob jako společností, spolků, družstev apod.

¹ NOVOTNÝ, F., RŮŽIČKA, M. *Trestní kodexy: Trestní zákon, trestní řád a související předpisy*. Praha: 2002. s. 18.

České trestní právo je založeno na tzv. formálně materiálním pojetí trestného činu. Aby šlo o trestné jednání, musí být splněny dva předpoklady, kdy oba znaky musí být dány současně, chybí-li kterýkoli z nich, nemůže se jednat o trestný čin.

Jedná se o tyto znaky:

- ◆ jednání musí nést znaky uvedené v trestním zákoně, tzn. znaky formální, které stanoví, co je trestným činem. Znaky trestného činu jsou pak vyjádřeny ve znění skutkové podstaty zvláštní části trestního zákona, kde jsou popsány způsob jednání pachatele a následek trestného činu, další okolnosti, jako je místo, čas, pohnutka a další okolnosti se nazývají fakultativní znaky skutkové podstaty.
- ◆ jednání musí mít vyšší než nepatrný stupeň nebezpečnosti pro společnost, tedy musí mít znak materiální, jednání které nese znaky trestného činu, avšak společnost neohrozilo, není trestným činem.²

2.2 Trestná činnost loupeže

Trestný čin loupeže spočívá především v užití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci. Rozhodující přitom není její hodnota, ale především útok na tělesnou integritu postižené osoby - oběti. Proto je loupež právem pokládána za jeden ze společensky nejzávažnějších trestných činů. Při samotné loupeži může pohrůžka bezprostředního násilí směřovaná proti oběti bez podstatných příčin transformovat v násilí brachiální. Přímé útoky na život a zdraví oběti s cílem zmocnit se cizí věci nabývají v některých případech takové intenzity, že někdy bývají i příčinou smrti napadené oběti bez ohledu na výši způsobené škody.³

2.2.1 Loupež z právního hlediska

V českém právu v nyní účinném trestním zákoně (zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů) je loupež upravena v ustanovení § 234. Trestný čin loupeže je zařazen mezi ostatními trestnými činy proti svobodě a lidské důstojnosti, které upravuje ve zvláštní

² ŠÍMA, A., SUK, M. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: 2006. s. 293-299.

³ STRAUS, Jiří, et al. *Kriminalistická metodika*. Plzeň : 2006. s. 57.

části trestního zákona hlava osmá, neboť značná nebezpečnost loupeže spočívá především v zásahu do osobní svobody.

Hlava osmá se vnitřně člení na oddíl trestných činů proti svobodě a oddíl trestných činů proti důstojnosti člověka. Obě skupiny těchto trestných činů mají řadu společných rysů a oba chráněné objekty, svoboda a lidská důstojnost, představují důležité zájmy osobnosti, vzájemně se doplňují, podmiňují a představují společenský základ pro realizaci každého lidského jedince. Užívané termíny zde mají pro všechny uvedené trestné činy stejný obsah.

➤ **Zákonné znění loupeže**

Loupež - § 234 tr.z.

- 1) **Kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.**
- 2) **Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,**
 - a) **spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo**
 - b) **způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví nebo značnou škodu.**
- 3) **Odnětím svobody na deset až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu nebo smrt.⁴**

➤ **Výklad pojmů z právní úpravy loupeže**

Násilí, pohrůžka bezprostředního násilí

⁴ *Zákony ČR.* Dostupné z: <<http://www.zakonycr.cz/seznamy/140-1961-Sb-trestni-zakon.html>>.

Objektem trestného činu loupeže je jednak osobní svoboda, jednak majetek, jehož se chce pachatel zmocnit. Objektivní stránka má podklad v použití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí jako prostředku k překonání kladeného nebo očekávaného odporu napadené osoby.

□ **Násilí**

Za základní podmínku, která vede k závěru, že byl spáchán trestný čin loupeže, je považováno užití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí, které orientuje pachatel proti napadené osobě. Touto represí vůči poškozenému, je překonáván jeho skutečný nebo předpokládaný odpor. Násilí tedy pokládáme za nástroj, jehož prostřednictvím pachatel činí nátlak na volnost jednání napadeného, aby vydal útočníkovi věc, které se domáhá a je pro něj věcí cizí. Z toho plyne, že násilí vždy nesměruje výlučně proti poškozenému. Ze strany pachatele může být veden útok i proti jiné osobě nebo věci. Vždy však musí jít o takové jednání násilného charakteru, jenž má vliv na chování napadené osoby, její snahu útočníkovi odolávat. Za násilí v tomto slova smyslu je považována i lest, tj. např. uvedení napadené osoby do stavu bezbrannosti použitím uspávacích prostředků apod.

Příkladem, kdy pachatelé užili lsti použitím uspávacích prostředků, můžeme uvést případ série loupeží, kterých se dopouštěly dívky pracující v nejmenovaném nočním klubu v Ústeckém kraji tím, že své zákaznice na pokojích uspaly, a poté jim prošacovaly jejich odložené osobní věci, ze kterých jim odcizily část jejich finanční hotovosti.

Chceme-li trestný čin kvalifikovat jako loupež, musí k násilí z hlediska trestního zákona dojít před zmocněním se cizí věci. V opačném případě, tedy když se pachatel nejdříve zmocní cizí věci, a tu se pak snaží násilím ponechat, je jednání posuzováno jako trestný čin krádeže podle § 247 trestního zákona. Násilí je ve většině případů směřováno proti osobě, která má věc u sebe a pachatel ji svým jednáním získá bezprostředně po svém násilném chování. Kdyby z formulace násilí nebo pohrůžky násilí bylo patrné, že se pachatel domáhá vydání

věci do vzdálenější doby v budoucnosti, nejednalo by se o trestný čin loupeže, ale vydírání podle § 235 trestního zákona.⁵

❑ **Pohrůžka bezprostředního násilí**

Pohrůžku bezprostředního násilí chápeme obdobně jako užití násilí, pachatel jejím prostřednictvím působí na jednání poškozeného tak, aby mu byla vydána cizí věc. Rozdíl spatřujeme pouze v tom, že proti napadenému neužije přímého násilí, ale pohrůžky bezprostředního násilí, z jejíž povahy je zjevné, co je pachatel odhodlán spáchat, když nebude napadená osoba jednat ve smyslu jeho požadavku.

Zmocnění se cizí věci

❑ **Zmocnění**

Zmocnění se cizí věci znamená, že pachatel získá od napadené osoby věc za užití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí. O zmocnění se jedná i v tom případě, když poškozený věc vydá sám pod vlivem naléhání a pachatel si ji nevezme násilím. V obou případech převádí držení věci pachatel na svou osobu, přičemž musíme uvést, že není nutné, aby věc před odcizením patřila poškozenému, může se jednat o věc, se kterou měl oprávnění disponovat.

❑ **Cizí věc**

Za cizí je považována věc, která zcela nebo zčásti přináleží do osobního vlastnictví jiného člověka než pachatele. Jestliže by útočník žádal za užití násilí nebo pod pohrůžkou bezprostředního násilí vydání věci, která mu patří, nejedná se o loupež.

Musíme uvést, že trestný čin loupeže je dokonán již užitím násilí nebo pohrůžkou bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci a z formálních hledisek není tedy rozhodující, zda poškozenému vznikla nějaká škoda nebo zda má odcizená věc nějakou hodnotu.

⁵ NOVOTNÝ, F. a kol. *Trestní právo hmotné*. Plzeň: 2004. s. 143.

Příkladem, kdy pachatel splnil zákonné znaky loupeže, aniž by získal cizí věc může být loupežné přepadení, ke kterému došlo v jednom podniku s výherními automaty v Liberci. Mladý muž maskovaný kuklou s otvory pro oči vstoupil v ranních hodinách do herna - baru, ve kterém se již nenacházeli žádní hosté. Z kapsy u bundy vytáhl pistoli, kterou namířil na obsluhující ženu, která stála za barem. Přistoupil až před bar, kde s namířenou pistolí na hrud' obsluhy žádal, aby mu vydala pokladní hotovost a nic se jí nestane. Žena se k němu otočila zády a zavolala směrem ke dveřím, kterými se vchází do zadní místnosti pro zaměstnance, „pane vedoucí je tady nějaký kluk, který chce vaše peníze“. Pachatel nebyl na loupež dostatečně připravený, nepředpokládal na místě další osobu mimo obsluhy baru, zalekl se, a aniž by si ověřil fyzickou přítomnost druhé osoby, z místa utekl.

Pokud je pachateli prokázáno úmyslné jednání ve smyslu základní skutkové podstaty trestného činu loupeže dle § 234, která je uvedena v odst. 1 zákonného znění, bývá odsouzen k trestu odnětí svobody na dobu trvání dvě léta až deset let.

V případě, že se pachatel dopustí trestného činu loupeže závažnější formou buď kvalifikovanou v odst. 2a jako člen organizované skupiny nebo způsobí svým jednáním těžkou újmu na zdraví nebo značnou škodu, které jsou uvedeny v odst. 2b, bude potrestán odnětím svobody na pět až dvanáct let. Značnou škodou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 500.000,- Kč. Ve vztahu k těmto následkům postačí nedbalost.

Je-li pachatel odsouzen za trestný čin loupeže, při které způsobil škodu velkého rozsahu nebo smrt, bude potrestán odnětím svobody na dobu v trvání deset až patnáct let, jak je uvedeno ve 3. odst. zákonného znění loupeže. Smrt může být pachatelem nebo pachateli způsobena pouze z nedbalosti.⁶

2.2.2 Podobnost loupeže s trestnými činy vydírání a krádeže

Trestný čin loupeže ve své skutkové podstatě obsahuje souhrn několika znaků, které jsou specifické pro jiné samostatné trestné činy. Svou základní podmínkou tedy užití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí je loupež jakousi složeninou násilných trestných činů

⁶ NOVOTNÝ, F., RŮŽIČKA, M. *Trestní kodexy: Trestní zákon, trestní řád a související předpisy*. Praha: 2002. s. 338.

ublížení na zdraví, násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci, vydírání, omezování osobní svobody.

➤ Vydírání

Trestný čin loupeže je speciálním ve vztahu k trestnému činu vydírání v tom, že násilí či pohrůžka bezprostředního násilí směřuje k získání cizí věci. Pokud by jednání pachatele bylo zaměřeno na omezení svobody rozhodování poškozeného v jiném směru, usiloval by ho přimět k jinému jednání než vydat věc, která není pachatele, jednalo by se o trestný čin vydírání. O tento trestný čin by šlo i v případě, pokud by pohrůžka násilí nebyla bezprostřední a byla by zaměřena do vzdálenější doby v budoucnosti. Pro orientaci uvádíme zákonné znění trestného činu vydírání:

Vydírání - § 235 tr. z.

- 1) **Kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.**
- 2) **Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,**
 - a) **spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,**
 - b) **spáchá-li takový čin nejméně se dvěma osobami,**
 - c) **spáchá-li takový čin se zbraní,**
 - d) **způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví nebo značnou škodu,**
 - e) **spáchá-li takový čin na jiném pro jeho rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání.**

3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt nebo škodu velkého rozsahu.⁷

*Příkladem můžeme uvést jednání chlapců ze třetího ročníku středního odborného učiliště, kteří nutili pod pohrůžkou fyzického napadení žáky z prvních ročníků, aby jim dávali své kapesné, za které si kupovali marihuanu. Pohrůžka fyzického napadení zněla takto: „Když mi nedáš **během dne** všechny své peníze, **tak si na tebe počkám** po vyučování před školou a **dostaneš přes držku**.“*

➤ **Krádež**

Loupež je třeba odlišovat od trestného činu krádeže vloupáním.

Při takové krádeži se pachatel také zmocňuje cizí věci, avšak činí tak bez předchozího působení na poškozeného. Vloupání znamená, že vnikne do uzavřeného prostoru lstí, nedovoleným překonáním uzamčení nebo překonáním jiné jistící překážky s použitím síly. V tomto směru pojmy krádeže vloupáním a loupeže bývají v běžném jazyce a ve sdělovacích médiích zaměňovány, stejně tak jako označení pachatelů takových trestných činů (pachatel loupeže je lupič a pachatel krádeže je zloděj).

Pokud se pachatel již zmocní cizí věci a až následně a bezprostředně po činu (např. je-li přistižen) se ji pokusí uchovat násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí, jde opět o krádež, ne loupež. Pokud se pachatel zmocňuje věci, kterou má poškozený na sobě nebo při sobě, jedná se o krádež tehdy, pokud předmětnou věc získá bez použití razantnějšího násilí (např. nečekaně vytrhne z ruky kabelku). Pokud však poškozený věc pevně drží a dojde k určitému přetahování, při němž je násilné působení pachatele razantnější povahy, je třeba takový skutek již posoudit jako trestný čin loupeže. Pro orientaci uvádíme zákonné znění trestného činu krádeže:

⁷ NOVOTNÝ, F., RŮŽIČKA, M. *Trestní kodexy: Trestní zákon, trestní řád a související předpisy*. Praha: 2002. s. 339.

Krádež - § 247 tr. z.

- 1) **Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a**
 - a) způsobí tak škodu nikoli nepatrnou,
 - b) čin spáchá vloupáním,
 - c) **bezprostředně po činu se pokusí uchovat věc násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí**
 - d) **čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě, nebo**
 - e) **byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.**
- 2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu nikoli malou.
- 3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
 - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo
 - b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.
- 4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.⁸

2.2.3 Způsoby páčání loupeží

Osobitost konání a postup spáchání, kterými se určitý skutek trestného činu nebo určitá skupina trestných činů diferencuje od jiných trestných činů jsou detailně vystihovány pojmem způsob spáchání trestného činu, v odborné literatuře označován jako „modus operandi“.

⁸ NOVOTNÝ, F., RŮŽIČKA, M. *Trestní kodexy: Trestní zákon, trestní řád a související předpisy*. Praha: 2002. s. 352.

Způsob spáchání trestného činu je přesně určován jako specifikovaný systém operacionálních elementů trestného činu a činností úzce spjatých s trestným činem.⁹

Způsoby páchaní loupeží lze rozdělit podle různých hledisek. Za hlavní kritérium kategorizace loupeží lze pokládat intenzitu agrese a charakter napadeného objektu. Následujícím kritériem členění může být např. existence předchozího kontaktu pachatel-oběť. Ačkoli bývá trestný čin loupeže spojován pod vlivem filmových tvůrců především s loupežemi bankovními, témata skutečných loupeží jsou daleko různorodější.

➤ Hlediska způsobů páchaní loupeží

1) dle intenzity agrese

- a) loupeže páchané s použitím pohrůžky bezprostředního násilí (např. namíření zbraně proti poškozenému s pokynem k vydání finanční hotovosti)
- b) loupeže páchané užitím přímého fyzického násilí (např. pachatel fyzicky napadne oběť, která není schopna poté bránit věc jeho zájmu, které se následně zmocní)
- c) loupeže páchané uvedením osoby do stavu bezbrannosti lstí (např. pachatel namíchá oběti do nápoje silný uspávací prostředek a ve spánku se zmocní předmětu svého zájmu)¹⁰

2) dle charakteru napadeného objektu

- a) loupežná přepadení peněžních ústavů (objektem napadení jsou tedy banky, záložny, spořitelny, pošty)
 - *formou akční loupeže* – jedná se o ten typ loupeže, které se účastní větší počet pachatelů, kteří jsou vyzbrojeni a snaží se z objektu napadení odcizit veškerou finanční hotovost
 - *formou loupeže na přepážce* – jedná se o ozbrojené přepadení jednotlivcem, který zpravidla požaduje vydání dostupné finanční hotovosti, na konkrétní obsluhu přepážky

⁹ MUSIL, J. a kol. *Kriminalistika: vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha: 2001. s. 19.

¹⁰ CHMELÍK, Jan, et al. *Loupeže a možnosti prevence a obrany*. Praha: 2006. s. 11.

- b) loupežná přepadení přepravy peněz (poškozenými se zpravidla stávají pracovníci bezpečnostních agentur, kteří převážejí peněžní hotovost – tržby, výplaty atd.)
- c) loupežná přepadení obchodů, provozoven a jiných živnostenských prostor (např. čerpací stanice, kasina, herny, prodejny se šperky)
- d) loupežná přepadení bytových prostor (např. pachatel pod legendou nebo násilně vnikne do bytu, kde spoutá přítomné osoby a vynutí ti si vydání všech cenností)
- e) loupežná přepadení dopravních prostředků (poškozenými mohou být např. řidiči taxislužby, kteří přicházejí o svou tržbu, nebo vozidel kamionové dopravy, kteří přicházejí o celá vozidla s přepravovaným zbožím – elektronika, tabákové výrobky, osobní motorová vozidla)
- f) loupeže prosté (např. loupež spáchaná na osobách v parku, na ulici)¹¹

3) dle existence předchozího kontaktu pachatel – oběť

a) loupeže bez předchozího kontaktu

- napadení ze zálohy (pachatel se do posledního okamžiku skrývá a oběť ho předem nespatří, ve chvíli překvapení není zpravidla schopna odvrátit útok a popsat pachatele)
- frontální napadení (pachatel vede útok na oběť čelně, a proto má v některých případech napadená osoba možnost se ubránit)

b) loupeže po předchozím kontaktu

- po společné konzumaci alkoholu (při cestě z restaurace bývá oběť napadena a okradena o své cennosti osobou, kterou např. hostila, protože vyhrála v automatech)
- v souvislosti s provozováním prostituce (např. vylákání oběti na odlehlé místo, kde bývá napadena spolupachateli, kteří se zmocní jejích cenností)

¹¹ STRAUS, Jiří, et al. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: 2006. s. 60-61.

- po předchozím klamavém jednání (např. vylákání oběti pod záminkou uzavření obchodu na místo jednání, kde bývá napadena ze strany pachatele, který se zmocní finanční hotovosti)

Tyto loupeže jsou charakteristické tím, že oběť se před vlastním atakem zdržovala dobrovolně ve společnosti pachatele. Útočník mnohdy kontakt s obětí navazuje s loupežným úmyslem, někdy vyplývá až z průběhu vzájemného styku.¹²

2.2.4 Pachatelé loupeží

Obecné znaky pachatele trestného činu, který je označován jako subjekt trestného činu, vyjadřujeme dle platného trestního práva jako každou **fyzickou** osobu, která musí být v době činu **příčetná a starší 15 let**.

- ◆ naše trestní právo nezná zatím princip kolektivní odpovědnosti, resp. odpovědnosti právnických osob
- ◆ příčetnost chápeme jako způsobilost být po stránce duševních schopností pachatelem trestného činu
- ◆ hranice trestní odpovědnosti je důležité vymezení, a náš trestní zákon uznává 15 let¹³

Páchání loupeží se většinou dopouštějí mladší muži. Jen mimořádně se této trestné činnosti dopouštějí i ženy. Loupež je ve většině případů předem cíleně plánována, připravována a organizována. Provedení činu je tedy závislé na konkrétních osobnostních dispozicích pachatele. Je proto nepříliš pravděpodobné, že by pachatel byl výrazněji mentálně handicapován. Z těchto důvodů se mezi pachateli útoků téměř nevyskytují těžcí kriminální recidivisté.¹⁴

Mezi osobnostní dispozice pachatele řadíme jeho somatické a psychické vlastnosti, věk, pohlaví.

➤ **Somatické vlastnosti pachatele** – jedná se o celkovou tělesnou konstituci, z kosterní a svalové stavby jeho těla. Vyjadřují se buď kvalitativními charakteristikami

¹² PORADA, Viktor, et al. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: 2007. s. 35.

¹³ ŠÍMA, A., SUK, M. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: 2006. s. 297.

¹⁴ PORADA, Viktor, et al. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: 2007. s. 36.

převzatými z obecného jazyka (např. silný, slabý, ohebný, vytrvalý apod.) nebo v kvantitativních ukazatelích (tak lze vyjádřit např. hmotnost těla, výšku postavy a rozměry tělesných partií, svalovou sílu apod.)

Tyto vlastnosti pachateli vymezují určitý limit způsobu provedení trestného činu. Tělesnými rozměry je kupříkladu ovlivněna intenzita brachiálního násilí.

➤ **Psychické vlastnosti pachatele**

- ◆ psychomotorické – zručnost (překonávání určitých překážek), obratnost (útěk z místa činu), koordinovanost (např. sladění pohrůžky zbrání a ukládání peněz do připraveného zavazadla)
- ◆ intelektové – některé druhy trestné činnosti kladou na intelekt pachatele značné nároky (např. promyšlení bankovní loupeže)
- ◆ z hlediska temperamentu – projeví se v dynamické stránce způsobu páčání loupeže (zejména pak v rychlosti a ráznosti provedení)
- ◆ charakterové – pachatelé jsou zpravidla vybavení antisociálními povahovými vlastnostmi (např. sobectví, krutost, chamtivost). Při průběhu loupeže nemusí pachatelovo chování odrážet jeho skutečné vlastnosti, předstírá (např. hrubost, vulgarita), aby umocnil svou pohrůžku násilí vůči oběti.

➤ **Věk pachatele** – způsoby páčání trestné činnosti u mladších pachatelů se vyznačují menší promyšleností a rafinovaností než způsoby starších pachatelů.

➤ **Pohlaví pachatele** – páčání trestné činnosti loupeže je ovlivněno pohlavím pachatele především z hlediska somatického.¹⁵

Otřelí pachatelé jsou většinou na loupež předem připraveni, a proto jejich jednání bývá rázné, logické, racionální, cílevědomé, předem promyšlené. Verbální projevy jsou většinou omezené na pouhé instrukce (např. to je loupež..., to je přepadení..., ...chci všechny peníze co máš, ...nebraň se a nic se ti nestane). Při činu jsou i po předchozí přípravě pachatelé

¹⁵ PJEŠČAK, Ján, et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. Praha: 1986. s. 41.

neklidní a vypjatí (někdy je tento stav pouze předstírán – zveličením hrozby fyzického útoku). Pachatel pak pod vlivem okolností v některých případech nejedná dle naplánování, a další průběh vede k jeho zkratovým nebo pudovým reakcím, zejména pak, když jako pohružku k vydání věci užije střelné zbraně.

Důvody kdy může dojít ke střelbě:

- ◆ nevhodné chování přepadených (např. stisknutí tísňového hlásiče)
- ◆ zdůraznění pohružky střelbou do vzduchu (napadená osoba neuposlechla výzvy)
- ◆ střelba vede k překonání mechanických zábran (např. uzamknuté dveře)¹⁶

Počet pachatelů na místě se zpravidla pohybuje od jednoho do tří, výjimečně i více, včetně možného řidiče připraveného vozidla. Vozidlo bývá obvykle odcizené, když nemají pachatelé zkušenost s krádežemi motorových vozidel, užijí na své nebo vypůjčené vozidlo odcizenou registrační značku. V rámci příprav a plánování na loupež (typování vhodného objektu, rozdělení úloh při páčání loupeže, obhlídka místa činu – příchodová a odchodová trasa od a k vozidlu) si organizovaná skupina mimo dopravního prostředku opatřuje např. střelné zbraně, převleky (většinou oděvní svršky, kombinézy apod., které se dají odhodit), maskování (kukla s otvory pro oči, zřídka i pro ústa).

Loupeží se z větší části dopouštějí pachatelé, kteří nemají žádné zkušenosti a můžeme o nich hovořit jako o amatérech. Jedná se tzv. o prvopachatele, kteří nedokáží reagovat na předem nepředvídatelné situace v průběhu napadení. Proto je jejich chování na místě nejisté, nerozhodné, leckdy se za své chování omlouvají. Tito pachatelé na místě činu zpravidla neočekávají žádný odpor, a v opačném případě od svého jednání upouštějí. Domnívají se, že pracovníci peněžních ústavů budou jednat se vstřícnou reakcí, dle vnitřních nařízení jejich institutu. To je důvod, který je vede k páčání loupeží bez přípravy, jednoduchým způsobem, aniž by byli připraveni na možné alternativy v průběhu napadení. Proto nejčastěji páchají loupeže prosté (na ulici, v parku).

➤ Loupeže spáchané osobou mladistvou

¹⁶ STRAUS, Jiří, et al. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: 2006. s. 63.

Trestná činnost loupeže spáchaná mladistvým pachatelem (osobou mladistvou rozumíme jedince, který dosáhl patnáctý rok a nedovršíl osmnáctý rok věku) většinou vykazuje znaky nepřiměřeného násilí a brutality. Dalšími znaky násilné trestné činnosti u mladistvých pachatelů je vliv alkoholu, páchání trestné činnosti v partě, používání různých věcí, které lze dle trestního zákona charakterizovat jako zbraň.

K loupeži dochází v některých případech i tak, že mladiství pachatel není dostatečně připraven na spáchání trestného činu a původní podoba způsobu jak získat cizí předmět, se v průběhu protizákonného jednání změnila ve zmocnění se předmětu s použitím násilí, protože tento postup si dospívající jedinec momentálně vyhodnotil jako nejlépe fungující prostředek k dosažení cíle útoku.

Při páchání násilné trestné činnosti je charakteristická neúcta k životu a zdraví. Častou motivací je potřeba či snaha demonstrovat sílu, zvýraznit se a imponovat u svých vrstevníků a získat jejich obdiv a uznání. Vytvořit si určité vůdčí postavení v partě.

Obecně můžeme říci, že mladiství jsou sociálně i biologicky méně vyspělí než jedinci dospělí. Z tohoto důvodu se s nimi zachází jako s pachateli trestné činnosti mírněji. Postupy, jak jednat s nedospělými pachateli trestné činnosti, jsou upraveny v zákoně číslo 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. Tento zákon pro mladistvé schválený v roce 2003 vychází ze zásady, že je zapotřebí aplikovat veškerá opatření, postupy a nástroje k obnovení narušených sociálních vztahů, které vedou k integraci mladých lidí do širšího společenského prostředí a také k prevenci kriminality.

2.2.5 Oběti loupeží

Obětí trestného činu je ten, komu bylo trestným činem ublíženo a komu tak vznikla škoda na majetku, zdraví, škoda morální nebo jiná. Pro proces, v jehož průběhu se člověk stane obětí trestného činu, se někdy užívá označení viktimizace. V tomto procesu hraje roli chování pachatele, chování oběti a chování sociálního okolí oběti.¹⁷

Oběťmi loupeží jsou jak muži tak ženy, jejichž počet se v posledních letech zvyšuje (přepážkové pracovnice peněžních ústavů, obsluha čerpacích stanic a nočních barů). Ženy

¹⁷ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: 2003. s. 131.

jsou více ohroženy než muži např. proto, že bývají fyzicky slabší. Další rizikovou skupinou jsou děti a staří lidé, odvíjí se to od jejich důvěřivosti, ale především mají vzhledem ke svým fyzickým vlastnostem omezenou možnost obrany.

Příkladem z praxe můžeme uvést sériovou trestnou činnost, které se dopouštěl mladý muž na ženách vyššího věku, které docházely na hřbitov. Jeho cílem byly tělesně handicapované starší ženy, které užívaly ke své chůzi opory jedné nebo dvou holí. Útok započal vždy zezadu tak, aby překvapil svou oběť, kterou brutálně napadl údery pěstmi do obličeje dokud ji nesrazil na zem, čímž ji způsobil těžká zranění vyžadující si zpravidla dlouhodobou hospitalizaci na lůžku (např. zlomenina krčku po pádu na zem). Nemohoucí oběti poté odcizil zpravidla kabelku s obsahem nebo došlo k odcizení cenností prošacováním. Nejsmutnější na celé věci byla prvotní obhajoba obviněného v tom smyslu, že se dopustil pouze krádeže, ženy nijak nenapadl a zranění jim vzniklo proto, že „jsou staré a jeho stržení kabelky z ramene neustály“.

Každé loupežné přepadení znamená pro oběť extrémní psychickou zátěž, doprovázenou silnými emocemi, stresem a strachem. A to platí i u těch přepadených, kteří prodělají speciální výcvik k překonávání těchto stresových situací, zejména u pracovníků pracovišť s peněžním provozem.¹⁸

Psychický stav obětí se mění v závislosti na časovém průběhu loupežného přepadení. U postižené osoby se nejdříve dostaví leknutí, přepadený podvědomě čelí svízelné situaci, domnívá se, že účinkuje jako aktér v hlavní roli akčního filmu, jako by prožíval něco nereálného, nicméně faktického a nepochybného. Mnoho osob vystavených této situaci považuje nastalou okolnost za nemístný žert, zakrátko si nicméně uvědomí, že zde běží o realitu. Tento dojem pochopitelně velice brzy mizí a dostaví se pocit silného emotivního neklidu, obavy. Tím se jedinec dostává do fáze akceptování reálu, uvědomění si faktického stavu a situace a započne shromažďovat veškerou svou energii ke zdolání nastalé situace. Sugestivně percipuje instrukce pachatele a obvykle se jim podrobuje. V řadě situací začíná

¹⁸ CHMELÍK, Jan, et al. *Loupeže a možnosti prevence a obrany*. Praha: 2006. s. 21.

působit pud sebezáchovy s vědomím, že pokud nebude akceptovat pokyny pachatele dojde k násilí. Pokud se bude chovat podle pokynů, má šanci přežít.¹⁹

Jednání přepadených v průběhu loupeže je vždy individuální, a mnohdy tedy i odlišné. Zahrnuje celou škálu reakcí, které představují jak racionální postupy založené na okamžitém vyhodnocení situace, tak i instinktivní reakce, které však nelze pokládat vždy za bezpečné.

Chování oběti bezprostředně po činu nemá ve vztahu k budoucímu zvládnutí tohoto traumatu příliš velkou diagnostickou hodnotu. Jak hluboká je psychická újma, lze zjistit až později, obvykle do půl roku po činu.²⁰

Zda vznikne následkem stresujícího zážitku u oběti psychická porucha nebo nikoli, je ovlivněno také jejími psychosociálními faktory.

Míra celkové odolnosti jedince je dána jeho osobnostními vlastnostmi, množstvím získaných zkušeností a hlavně úrovní jeho zralosti. Teorie osobnostní odolnosti (teorie „hardiness“) je založena na předpokladu větší odolnosti jedinců, kteří jsou vůči stresovým situacím odolnější právě z důvodu svého nadhledu nad jejich povahou, dokážou jim čelit, protože jsou schopni pozitivního náhledu a kontroly na zátěžovou situaci. Většinou zátěžovou situaci zvládnou, protože se dokáží přesvědčit, že jsou schopní ji zvládnout, jelikož ji vyhodnotí jako méně závažnou než jsou jiné mnohem horší.²¹

Z tohoto hlediska se předpokládá, že nejrizikovější skupinou u které by mohla nastat i posttraumatická porucha jsou děti a staří lidé, kteří nevládají zátěžové situace, protože jejich schopnosti ještě a už nejsou na takové úrovni, aby se o ně mohli při jejich řešení opírat a domnívají se, že nejsou schopni je zvládnout. Ve větší míře jsou také ohroženi lidé, kteří nemají potřebné sociální zázemí a jistou úroveň vzdělání.

Z hlediska vzniku posttraumatické poruchy je postižený jedinec závislý i na reakcích společnosti. Záleží především na porozumění a podpoře nejbližších osob a míře pomoci, kterou jsou schopni postiženému poskytnout.²²

¹⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila, et al. *Bankovní loupeže*. Praha:2001, str. 56.

²⁰ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: 2004. s. 839.

²¹ ŠPATENKOVÁ, Naděžda, et al. *Krize: Psychologický a sociologický fenomén*. Praha: 2004. s. 33.

²² VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: 2004. s. 428.

2.3 Ohledání místa činu

Ohledání je specifická kriminalistická metoda, kterou se na základě bezprostředního pozorování zjišťuje, zkoumá, hodnotí a dokumentuje materiální situace nebo stav objektů majících vztah k vyšetřované události za účelem jejího poznání a zajištění stop a jiných věcných důkazů, jakož i dalších informací důležitých pro zjištění skutkového stavu a rozhodnutí v trestní věci.²³

Při loupeži mohou vzniknout stopy jak ve stádiu, kdy se pachatel na tento trestný čin připravoval, tak při jeho provedení nebo po jeho spáchání. Stopy vznikají při všech loupežích, tj. jak při loupežích pouličních, tak při loupežích v peněžních ústavech nebo na peněžních transportech. Najdou se i při loupežích, kdy pachatel pouze vyhrožuje a z nejrůznějších příčin se lupu nezmocnil. Samozřejmě, stopy je nutné hledat i tam, kde došlo k fyzickému násilí, použití zbraně, zranění nebo usmrcení.

Na místě činu zpravidla určeném ze strany oběti (někdy svědka události) se zajišťují všechny stopy a předměty, které mohou mít vztah k totožnosti pachatele a jeho přítomnosti a činnosti na místě činu. Dále se ohledání zaměřuje i na chování poškozeného a na zajištění předmětů, ze kterých by bylo patrné, že by se mohlo jednat i o loupež tzv. předstíranou (v praxi se setkáváme jen ojediněle). Pokud to okolnosti umožňují, doporučuje se k ohledání přibrat poškozenou osobu, oznamovatele, očitého svědka (zpravidla svědci jsou na místě schopni upozornit na důležité stopy, které vznikly spácháním loupeže).

2.3.1 Kriminalistické stopy

Základní dělení kriminalistických stop je na paměťové a materiální. Zásadní rozdíl spočívá v tom, jak tyto stopy vznikají. Paměťové vznikají ve vědomí (paměti) člověka, zatímco stopy materiální vznikají na nejrůznějších objektech anorganické nebo organické přírody.²⁴

Typickými stopami loupeží jsou zejména stopy ve vědomí zúčastněných osob (oběť, svědci). Tato skutečnost vyplývá z faktu, že ve většině loupežných přepadení přišla oběť do

²³ PJEŠČAK, Ján, et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. Praha: 1986. s. 151.

²⁴ PORADA, Viktor, et al. *Kriminalistika : úvod, technika, taktika*. Plzeň : 2007. s. 58.

přímého kontaktu s pachatelem. Druhým důvodem pro zapamatování podoby pachatele je ta skutečnost, že loupež je velice stresující a neobvyklou událostí, která vzbudí živou pozornost.

V některých případech, zejména při loupežích páchaných se zbraní, dochází mimovolně k situaci, kdy oběť není schopna vnímat podobu pachatele, jenž stojí jako figura v pozadí za zbraní, kterou bezprostředně ohrožuje její život. Jindy může dojít u oběti k amnézii z důvodu traumatizujících prožitků.

Materiální stopy trestného činu loupeže se vyskytují zejména při použití brachiálního násilí pachatelem.

Tyto stopy se nacházejí zejména:

- ◆ **na místě činu** (stopy krve, nedopalky, zbraně, pachové stopy apod.)
- ◆ **na těle oběti a jejího oděvu** (např. řezné, bodné, zhmožděné a střelné rány, kontaktní mikrostopy atd.)
- ◆ **na těle pachatele a jeho oděvu** (stopy po obraně oběti, kontaktní mikrostopy, krevní stříkance, vlasy, povýstřelové zplodiny)
- ◆ **na předmětech použitých k loupeži** (na maskovacích kuklách zejména vlasy, na noži krev oběti, na střelných zbraních povýstřelové zplodiny atd.)²⁵

Mimo materiálních stop se při vyšetřování využívají i jiné soudní důkazy (např. domovní prohlídkou zajištěné věci pocházející z loupeže, předměty využívané při páchání loupeže).

Druhy stop zajištěných z místa činu se u jednotlivých případů liší v závislosti na typu a způsobu provedení loupeže. Může se jednat např. o stopy daktyloskopické, biologické, odorologické (pachové stopy), trasologické, chemické.

2.3.2 Význam kriminalistických stop

Proces vzniku kriminalistických stop, které vznikly v souvislosti s vyšetřovanou událostí, je objektivní, nezávislý na subjektu jejich poznání. Informace získané ze stop můžeme proto

²⁵ STRAUS, Jiří, et al. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: 2006. s. 65.

použít jako důkazu při zjištění objektivní pravdy o vyšetřované události. Význam kriminalistických stop pro kriminalistickou praktickou činnost spočívá obecně v tom, že výsledek jejich zkoumání umožňuje:

- ◆ vytvořit si věrohodnou představu o celkové situaci a jednotlivých detailech, za kterých došlo k události trestného činu
- ◆ vytvořit si představu o fyzických a mentálních vlastnostech pachatelů a o druhu a zvláštностech prostředků, jichž bylo použito v souvislosti s událostí trestného činu
- ◆ identifikovat konkrétní objekt nebo zjistit jeho skupinovou příslušnost

Praktický význam stop spočívá v tom, že kriminalisticky a důkazně relevantní informace nám umožní individuálně identifikovat objekt, kterým může být osoba, věc nebo zvíře.

Identifikace osob se provádí na základě:

- anatomických a antropologických znaků lidského těla
- funkčních znaků pohybového projevu (lokomoce, gestikulace, ručního písma)
- markantů papilárních linií
- lidského hlasu
- biologických stop
- trasologických stop (chodidlo, boltec ucha, rty, zuby atd.)
- odorologických stop (zatím pouze olfaktorickými metodami)

Identifikace věcí se provádí na základě:

- balistické stopy
- mechanoskopické stopy
- trasologické stopy
- stopy písma psacích strojů
- chemické a pyrotechnické stopy
- mikrostopy
- grafická diagnostika²⁶

²⁶ STRAUS, Jiří, et al. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: 2006. s. 149.

Zjednodušeně řečeno kriminalistické stopy využíváme při identifikaci objektů, které se odrazily ve stopě nebo v jiném zobrazení v souvislosti s vyšetřovanou událostí tak, abychom zjistili odpověď na sedm základních kriminalistických otázek (kdo, co, kdy, kde, jak, čím a proč).

2.3.3 Vyhodnocení stop na místě činu

Na závěr ohledání místa činu se provádí vyhodnocení získaných informací a věcných důkazů. Kriminalisté vyhodnotí získané poznatky o původu a okolnostech za jakých vznikly nalezené stopy a projednají jejich význam pro jejich využitelnost v dalším objasňování a zjištění pravdivých skutečností okolo vyšetřované události.

Na místě se srovnáním zajištěných stop s výpovědí oběti (oznamovatele, svědka) potvrzuje nebo naopak zpochybňuje fakt existence loupežného přepadení. Na místě činu jsou zjištěny rozpory a vznikají první verze o předstírané loupeži. Vymyšlené loupeže nejsou běžným jevem, jsou spíše ojedinělé. Motivem předstírání je obvykle snaha zastříti páčání jiné trestné činnosti, zejména hospodářského charakteru (podvody, zpronevěry), dále to bývají rodinné důvody (skrýt hazardní hry) nebo snaha vyniknout, zviditelnit se.

Zpravidla však kriminalisté na základě vyhodnocení výsledků ohledání místa činu a prvotních informací, které byly získány šetřením v okolí místa činu a následným vytěžením oznamovatele nebo oběti, určují již na místě závěry o dalším postupu vyšetřování. Zejména dle možností rozdělí úkoly, které je důležité splnit ještě před tím, než bude celá věc zadokumentována, zejména pak pátrání po horké stopě – po pachateli (především nasazení služebního psa u šetření loupeží prostých) a dopravním prostředkům, jenž byly užity v souvislosti s provedením loupeže, zajištění a vytěžení všech možných svědků události, zajištění a shlednutí dostupných kamerových systémů z místa a jeho blízkého okolí (stanovení trasy příchodu a odchodu), atd.

2.4 Vyšetřovací verze

Vytváření kriminalistických verzí chápeme jako specifickou metodu kriminalistické praktické činnosti, která spočívá v sestavení plánu na základě vyhodnocení shromážděných materiálů, dle kterého se postupně prověřují domnělé verze spáchání trestného činu.

Vyšetřováním těchto verzí se jejich počet snižuje tím, že se na základě zjištěných skutečností ty mylné vylučují. Sestavené verze mají nejen ve vyšetřování loupeží význam zejména proto, že vhodnými operativně pátracími postupy lze pachatele při těchto činnostech dopadnout, popřípadě zajistit další podstatné informace vedoucí k objasnění vyšetřované události.²⁷

Formování vyšetřovacích verzí je ovlivněno zejména těmito faktory:

- včasnost oznámení loupeže a získání cenných informací o loupeži (zvláště zjištění kvalitního popisu k osobě pachatele a jeho únikové cesty – pátrání po horké stopě, které může vést k zadržení pachateli ihned po spáchání loupeže)
- rychlost reakce policistů na přijetí oznámení loupeže
- kvalita a charakter sil i prostředků, které má policie v daném momentu k dispozici
- kvalita a kvantita informací shromážděných prvotními úkony na místě činu.²⁸

Vyšetřovací verze zpravidla směřují k osobě pachatele, který je na útěku a nepodařilo se ho zadržet při páchání loupeže nebo bezprostředně po jejím spáchání.

Podkladem k vytyčení verzí potom je:

- popis pachatele
- poznatky o způsobu spáchání loupeže
- poznatky o osobách, které měly vztah k objektu napadení
- poznatky o oběti (způsob života, majetkové poměry, atd.)
- poznatky o výskytu podezřelých osob v okolí místa činu před jeho spácháním
- poznatky o podezřelém chování některých osob po spáchané loupeži

Při vytyčení verze, kdy se prověřuje pravdivost oznámení, na místě byly zjištěny tzv. negativní okolnosti (rozpory mezi výpovědí a skutečnostmi na místě činu) se soustředíme především na:

- prověření údajů poškozeného, zda měl u sebe věci, které měly být předmětem loupeže

²⁷ PORADA, Viktor, et al. *Kriminalistika : úvod, technika, taktika*. Plzeň : 2007. s. 215.

²⁸ STRAUS, Jiří, et al. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: 2006. s. 66.

- prověření možných zranění, která poškozený označil jako zranění, jež mu způsobil pachatel loupeže
- prověřit chování a způsob života poškozeného do události a bezprostředně po ní

Příkladem můžeme uvést případ muže, který oznámil loupežné přepadení, ke kterému mělo dojít v temné uličce v centru města Liberce, když vykonával malou potřebu. Pachatel údajně využil jeho dočasné indispozice, povalil jej na zem, několikrát jej udeřil pěstí do obličeje, prořácoval ho a ze zadní kapsy kalhot mu odcizil peněženku s osobními doklady a finanční hotovostí. Vzhledem k tomu, že muž nejevil na první pohled známky napadení, které popisoval (žádné viditelné zranění v obličeji, kalhoty měl suché a čisté, ačkoli venku pršelo), bylo kriminalistou, který přijímal oznámení nejprve provedeno ohledání místa činu za přítomnosti oznamovatele. Po příjezdu na místo, které poškozený označil jako místo jeho napadení, bylo zjištěno, že se jedná o prostor vjezdu do dvora soukromé firmy, jenž je monitorován bezpečnostním kamerovým systémem (v minulosti opakované vloupání do objektu) a přímo nad místem napadení visela cedule s oznámením o kamerovém monitoringu. Po upozornění na tuto ceduli, kterou poškozený lámaně nahlas přečetl, uvedl, že má strach z manželky, protože prohrál celou výplatu ve výherních automatech a vymyšlené oznámení vzal zpět.

2.5 Výslech jako kriminalisticko – taktická metoda

Úkolem výslechu v kriminalistickém pojetí je získání úplné a pravdivé výpovědi o vyšetřované události. Informace výslechem získané mohou být použity jako důkazy (výslech svědka, znalce) nebo mohou určit další postup a směr vyšetřování (úpravy verzí a plánu vyšetřování). Provedené výslechy jsou registrovány, buď písemným zápisem (protokolací) nebo audio a videozáznamem. Písemný záznam může být proveden současně s prováděním výslechu nebo po jeho skončení. Videozáznam je doporučen především k dokumentaci výslechu u zvláště závažných trestných činů, aby byla možnost zpětného vyhodnocení výpovědi.

Taktika výslechu se volí dle procesního postavení osoby podávající výpověď, taktéž se přihlíží i k jejímu psychickému a fyzickému stavu, popřípadě věku. Nejedná se pouze o formální nebo teoretickou záležitost, protože jednotlivé výslechy mají své zvláštnosti. Dalším hlediskem pro taktiku výslechu je vztah vypovídající osoby ke své výpovědi.

Jedná se o tři druhy osob podávajících výpověď:

- osoby, které chtějí pravdivě vypovídat a jejich informace jsou relativně úplné
- osoby, které chtějí pravdivě vypovídat, ale na základě jejich schopností je výpověď neúplná nebo v rozporu s objektivně zjištěnými fakty
- osoby, které nechťejí vypovídat pravdivě, a uvádějí lži ve svůj prospěch nebo jiných osob z nejrůznějších důvodů.²⁹

Výslech se zpravidla provádí až po předchozí náležité přípravě. Jedná se o analýzu doposud zjištěných informací o vyšetřovaném případě a informací získaných k vyslýchané osobě. Na základě poznatků z předchozí analýzy si vyslýchající připraví podmínky k provedení výslechu. Především si určí procesní postavení vyslýchané osoby a přítomnost dalších možných a nutných účastníků výslechu.

Následný výslech je proveden ve třech fázích:

- v úvodní části seznámí vyslýchající vyslýchaného o jeho právech a povinnostech, dle jeho procesního postavení, a zjistí jeho postavení k vyšetřovanému případu a k dalším zainteresovaným osobám
- v další části vyslýchaný volnou formou vypovídá o všem, co je mu známo k případu, v této fázi vyslýchající vyslýchaného zpravidla nepřerušuje, jestliže zjevně neodbočuje od tématu
- ve třetí části vyslýchající aktivně vstupuje do výslechu podáváním doplňujících otázek, kterými formuje výpovědi vyslýchaného, otázky nesmí být kapciózní, sugestivní a nesmí obsahovat odpověď.³⁰

2.5.1 Psychologie výslechu

Problematikou výslechu a jeho prováděním se zabývá kriminalistika, a to její odvětví – kriminalistická taktika. Poznáváním a rozvíjením psychologické stránky výslechu se zabývá

²⁹ SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. 1. vydání, Praha: 2003. s 19.

³⁰ SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. 1. vydání, Praha: 2003. s. 20.

forenzní psychologie. Z hlediska forenzní psychologie lze na výslech nahlížet jako na úroveň sociálního styku: *percepční* stránky, *komunikační* stránky, *interakční* stránky.

Za *interpersonální percepcí* považujeme vnímání člověka člověkem a pomocí ní sledujeme, jak se jednající osoby navzájem vnímají, jaké soudy a představy si o sobě vytvářejí. *Komunikační* stránkou se zjišťuje, jakým způsobem a do jaké míry si mezi sebou vyměňují informace vyslýchající s vyslychaným. *Interakční* stránkou je zjišťováno, jakým způsobem se zúčastněné osoby navzájem ovlivňují a jaké postupy k dosažení svých cílů využívají. Z pohledu psychologa lze tedy výslech chápat jako vzájemné vnímání a ovlivňování vyslychaného a vyslychajícího.³¹

2.5.2 Chyby způsobené na základě interpersonální percepcí

Vzhledem k tomu, že interpersonální percepcí probíhá přirozeným způsobem i při výslechu, budou se vyslychající a vyslychaný vzájemně vnímat na základě svých subjektivních pocitů, čímž dojde ke zkreslenému uvědomění si jeden druhého, což se odrazí v jejich jednání. Z povahy zaměstnání by to měl být právě vyslychající, kdo by měl průběh výslechu bez ovlivnění interpersonální percepcí profesionálně regulovat.³²

K nejčastějším chybám vyslychajícího patří:

- ◆ **Haló efekt** – vnímání druhé osoby pouze prostřednictvím jedné, dominantní charakteristiky.
- ◆ **První dojem** – názor vytvořený o druhé osobě v prvních minutách výslechu, je na něm lpěno, přestože z dalších již nevnímaných příznaků vyplývá, že první dojem byl mylný a měl by být revidován a korigován.
- ◆ **Referenční rámec** – nejsou vnímány všechny informace, které jsou výslechem získávány, je vnímáno pouze to, co zapadá do případu
- ◆ **Idiosynkrazie** – neschopnost soustředit se na výslech pro precitlivělost na různé podněty vyslychaného (tón hlasu, užívání některých slov, pohyby).

³¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: 2004. s. 22.

³² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. Praha: 1998. s. 178.

- ◆ **Protipřenos** – zanášení svých vlastních nevyřešených problémů do výsledku, protože jsou nechtěně vyslýchaným určitým způsobem připomínány.
- ◆ **Sociální stereotypy** – ovlivnění nezvyklým zevnějškem vyslýchaného nebo jeho rasou, a to negativně na úkor výsledků výsledku.
- ◆ **Pygmalion-efekt** – ovlivnění faktického chování vyslýchaného vlastními představami vyslýchajícího o něm, a následné opoziční, netečné chování vyslýchaného.³³

2.5.3 Chyby při výsledku

Psychologie není schopna vytvořit jednotný návod, jak vést výslech, a tím se vyvarovat jednotlivých chyb, protože každý výslech je svým způsobem ojedinělý, specifický. Pouze uvádí, že úspěchem dobrého výsledku je právě navázání „prvního kontaktu“, který by neměl být negativně ovlivněn právě interpersonální percepcí ze strany vyslýchajícího.

Obecná doporučení:

- ◆ **Význam sebepoznání** – kdo nezná sám sebe, není schopen sdělit své silné a slabé stránky, neví, jak působí na druhé, jak se prosazuje apod., bývá neschopen správně vnímat druhé. Je proto potřebné přiměřené rozvíjení sebepoznání.
- ◆ **Význam empatie** – vyslýchající by se měl umět vcítit do prožitků vyslýchaného tak, aby dokázal předpokládat jeho pravděpodobné reakce pro různé situace.
- ◆ **Záměrná a vědomá kontrola výsledků interpersonální percepce** – vyslýchající by se měl naučit sdělit vyslýchanému, jak na něj působí a co bylo příčinou jeho úsudku.³⁴

2.5.4 Výslech oznamovatele

Oznamovatelem je zpravidla osoba, která se sama stala obětí trestného činu, proto je nutné prvotní výslech vést šetrně (osoba zpravidla prožívá psychické trauma), popřípadě jej zcela odložit na pozdější dobu (tím spíše, když je možné informace získat od dalších osob, které se stali svědky události).

³³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. Praha: 1998, s. 26.

³⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. Praha: 1998. s. 179.

Výslechem oznamovatele se snažíme získat co nejvíce informací k samotnému průběhu loupeže (získání odpovědi na sedm základních kriminalistických otázek) k odcizeným věcem, ale především k popisu pachatele. Oznamovatel je obvykle jedinou osobou, která přišla do přímého kontaktu s pachatelem a dokáže tedy poskytnout věrný obraz pachatele.

S oznamovatelem je po sepsání trestního oznámení přistoupeno k sestavení identikitu (jen v případě, že pachatel neměl maskován obličej kuklou). V současné době se spíše než metody skládaného portréту podezřelé osoby – identikitu (překládání neboli vrstvení průsvitných fólií s jednotlivými částmi obličeje až do sestavení portréту) využívá počítačové metody, která pomocí speciálního softwaru fotografické databáze vybraných obličejových partií sestavuje portrét, jedná se o tzv. PORIDOS (**p**ortrétní **i**dentifikace **o**sob).³⁵

2.5.5 Výslech podezřelého

Výslech podezřelého řadíme mezi výsledky nejsložitější. Nezřídka totiž k podezřelému zavede kriminalisty shoda náhod, zpráva od informátora kriminální policie, nebo nepřímý důkaz. Někdy jsou až z výsledku podezřelého zjištěny informace, které vedou k závěru, že se dopustil protiprávního jednání a je mu sděleno obvinění.

Na základě výpovědi podezřelého, který svou trestnou činnost doznává, jsou učiněny další kroky k zajištění nových doposud nezjištěných stop (např. domovní prohlídka, prověrka výpovědi atd.), se kterými je nadále pracováno jako s usvědčujícími důkazy (může se jednat o odcizené věci, užití zbraně, někdy i oděv).

Na výslech podezřelého je nutné se obzvláště dobře připravit a seznámit se všemi dostupnými informacemi vyšetřované události, aby vyslýchající dokázal včas a správně svými dobře pokládanými otázkami reagovat na skutečnosti uváděné podezřelým. Pachateli se ode dne spáchání loupeže stále vrací představa, že může být dopaden, a proto si připravuje svou verzi výpovědi s mnoha skutečnostmi, kterými si zajišťuje své alibi. V případě výsledku podezřelého na případu nepracuje vyslýchající sám, ale s dalšími kriminalisty, kteří dle potřeby provádějí okamžité šetření a prověřování nově uvedených skutečností (např. vytěžení známých podezřelého, kteří mu zajišťují alibi).

³⁵ HLAVÁČEK, Jan, PROTIVÍNSKÝ, Miroslav. *Praktická kriminalistika*. Praha: 2007. s. 170.

2.5.6 Výslech obviněného

Výslechy obviněných z trestného činu loupeže patří, vzhledem k osobnostním vlastnostem pachatelů, k velmi náročným procesním úkonům. Častěji než u jiných typů delikventů se setkáváme s tvrdošíjným zapíráním, promyšlenou a předem připravenou obhajobou, falešnými alibi apod. Pachatelé loupeží, doznávají trestnou činnost zpravidla pod tíhou přesvědčivých důkazů.

Obvykle znají metody a prostředky práce policie a dokáží klást účinný odpor procesu zjišťování skutkového stavu věci a využít všech slabin a chyb vyšetřování.³⁶

2.6 Některé vyšetřovací úkony

Při vyšetřování jakékoliv trestné činnosti nestačí pouze samotné doznání pachatele nebo vyhodnocení stop z místa činu. Mezi následné vyšetřovací úkony patří např. domovní prohlídky, rekognice (znovu poznání osob a věcí), rekonstrukce, konfrontace, znalecké zkoumání.

➤ Rekognice

Rekognice patří mezi nejčastější procesní úkony při vyšetřování loupeží.

Podstatou rekognice jako jednoho z úkonů trestního řízení a jednoho z možných důkazních prostředků je, aby poznávající osoba (oběť, poškozený, svědek) znovu poznala určitou osobu (pachatel nebo spolupachatel) nebo věc, kterou již dříve svými smysly vnímala.

Zákonnou podmínkou rekognice je vykonání předchozího výslechu poznávající osoby o okolnostech, za nichž poznávanou osobu nebo věc vnímala, a o znacích nebo zvláštnostech, podle nichž by bylo možno tuto osobu nebo věci poznat. Při rekognici by poznávaná osoba nebo věc a všechny další osoby a věci, které jsou spolu s ní poznávány, měly odpovídat uvedenému popisu. Před provedením rekognice nesmí být poznávaná osoba ukázána poznávané osobě, jinak by byly její výsledky znehodnoceny.

³⁶ BARRATA, A. *Sociologie trestního práva*. Brno: 1995. s. 134.

Po provedeném výslechu se při prováděné rekognici poznávaná osoba nebo věc ukáže poznávající osobě mezi nejméně třemi podobnými osobami nebo věcmi. V jejím rámci poznávající osoba potvrdí nebo vyvrátí, zda poznávanou osobu nebo věc již v minulosti viděla. Při kladné odpovědi doplní, za jakých časových a místních okolností se tak stalo a jak dále tuto osobu identifikuje.

➤ **Domovní prohlídka**

Domovní prohlídka je významným zdrojem důkazů a informací, a proto by jí měla být věnována velká pozornost.

Domovní prohlídka se provádí tehdy, je-li důvodné podezření, že v bytě nebo jiném prostoru sloužícím k bydlení nebo v prostorách k nim náležejících je věc nebo osoba důležitá pro trestní řízení.

Při domovní prohlídce se zaměřujeme na nalezení věcí pocházejících z loupeže a na prostředky připravené nebo použité při loupeži (zbraň, kukla, oblečení, vozidla atd.)

➤ **Vyšetřovací pokus a rekonstrukce**

Při vyšetřování fingovaných loupeží se vyšetřovací pokus a rekonstrukce ukazují být nejosvědčenějším způsobem, jak lživě vypovídající osobě vyvrátit nepravdivou a málo promyšlenou variantu událostí, která je v reálu neproveditelná. Teprve když se oznamovatel účastní úkonu vyšetřovacího pokusu provedení loupeže přímo na místě činu, který se rekonstruuje bod za bodem na základě skutečností uvedených poškozeným do protokolu o trestním oznámení, tak si uvědomuje všechny ty rozporuplné a nelogické momenty, kterými je nepravdivá výpověď zatížena. V některých případech teprve pak, pod tlakem událostí spojených s tímto vyšetřovacím úkonem, oběť přiznává co ji vedlo k oznámení fiktivní loupeže.

Nicméně úkon rekonstrukce je znám spíše jako popis jednání jednoho z více spolupachatelů na místě činu, a to krok za krokem, aby bylo patrné, kdo a jakou měrou se podílel na trestné činnosti, kterou spáchali (provádí se např. u loupeží, které končí tragicky smrtí oběti).

➤ Zapojování veřejnosti do pátrání po pachateli

Společnost samovolně vnímá loupeže, jako zvlášť odsouzení hodné delikty. Proto spolupracuje při odhalování a vyšetřování této trestné činnosti ať už s policií nebo ostatními orgány činnými v trestním řízení. Této skutečnosti se využívá zejména při pátrání po neznámých pachatelích, po věcech pocházejících z trestné činnosti atd.

Především pátrací relace s popisem trestného činu, který je navíc zaznamenán na bezpečnostních kamerách, přináší často hned po odvysílání dobré výsledky, protože lidé telefonují a předávají informace směřující k objasnění skutku a usvědčení pachatele. Z tohoto hlediska si můžeme pochvalovat i reportéry denních tisků, kteří rádi uveřejní fotografie či identikity pachatelů, kteří jsou podezřelí ze spáchání násilného trestného činu loupeže, aby svou měrou přispěli k možnému objasnění této trestné činnosti.

2.7 Preventivní opatření

Na četnost výskytu loupeží lze vcelku příznivě působit různými preventivními opatřeními a represivními aktivitami. Je tomu tak zejména proto, že rozhodnutí pachatele spáchat loupež není výsledkem krátkodobé afektivní reakce (jako je tomu často např. u vražd), nýbrž delší racionální kalkulace, při níž pachatel zvažuje výhody a možná rizika. Jestliže se podaří postavit pachateli do cesty dostatek překážek a zábran, lze ho odradit od spáchání loupeže. Nelze ovšem vyloučit, že pachatel přesune svůj zájem na jiný, méně chráněný objekt.³⁷

³⁷ STRAUS, Jiří, et al. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: 2006. s. 80.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Cíl praktické části

Cílem praktické části bakalářské práce je zjištění vývoje trestného činu loupeže za období od roku 2003 do roku 2007 v okrese Liberec, především zjistit podíl trestného činu loupeže na celkovém nápadu násilné trestné činnosti, jak se tento trestný čin daří orgánům činným v trestním řízení objasňovat, zda roste počet těchto trestných činů spáchaných mládeží, jaký podíl na nápadu loupeží nesou loupeže prosté – pouliční.

3.2 Stanovení předpokladů

➤ Předpoklad č. 1

Domníváme se, že více než 30% loupeží je spácháno mladistvými pachateli.

➤ Předpoklad č. 2

Předpokládáme, že více než 50% loupeží jsou loupeže prosté – pouliční.

3.3 Použité metody

Při průzkumu k potvrzení nebo vyvrácení stanovených předpokladů bylo použito metody empirického průzkumu, vyhodnocením a analýzou statistických a vyšetřovacích materiálů od roku 2003 do roku 2007.

3.3.1 Analýza statistických materiálů

Využití statistických materiálů umožňuje získat korektní a celkově objektivní údaje, které se mohou týkat mnoha oblastí. Při uvažování o výpovědní hodnotě statistik je třeba zohlednit fakt, že statistiky zachycují pouze určité aspekty kriminality, přesto umožňují přehledně a velmi objektivně zmapovat stav kriminality a to jak na určitém území, tak dle druhu kriminality a věku pachatele. V souvislosti s výpovědní hodnotou těchto dat je třeba si uvědomit, že statistická čísla týkající se monitoringu trestných činů loupeže zahrnují statisticky pouze ty události, které byly oznámeny, nezahrnují tzv. kriminalitu latentní (skrytou), která z nejrůznějších důvodů není nikdy orgánům činným v trestním oznámena.

Pro účely průzkumu bylo využito analýzy statistických materiálů. Tato metoda totiž umožňuje získat poměrně přesné a pravdivé informace o stavu a vývoji trestného činu loupeže, které lze porovnat i za delší časové období.

V práci byly použity statistické přehledy MV ČR. Při analýze získaných dat jsme se zaměřili především na přehledy dokumentující celkové počty evidovaných trestných činů násilné trestné činnosti a vývoje trestného činu loupeže v okrese Liberec za období od roku 2003 do roku 2007.

3.3.2 Analýza dokumentů

Pro získání údajů, charakterizujících vývoj trestného činu loupeže v období od roku 2003 do roku 2007 v okrese Liberec, byla využita technika analýzy dokumentů. Z našeho hlediska chápeme jako dokument písemnost, která byla vytvořena za účelem uchování důležitých skutečností o spáchání trestného činu, jenž jsou využívány především jako podklady k předávání informací orgánům činným v trestním řízení. Analyzována byla spisová dokumentace všech trestných činů loupeže, které byly vyšetřovány věcně příslušnými orgány činnými v trestním řízení na území libereckého okresu v období let 2003-2007.

Analýzou dokumentů (vyšetřovacích spisů) jsme získali základní údaje, které se týkají průběhu trestného činu loupeže a zainteresovaných osob (pachatele a jeho oběti).

Jedná se o souhrn těchto údajů:

- ◆ den, čas, místo, způsob a motiv provedení
- ◆ věk a pohlaví pachatele (bydliště, vzdělání)
- ◆ věk a pohlaví oběti
- ◆ jak byl dále využit předmět (cíl) útoku

3.4 Demografie

Okres Liberec, který je součástí Libereckého kraje, patří mezi nejseverněji položené okresy v rámci České republiky. Sousedí s okresy Jablonec nad Nisou, Semily, Česká Lípa, Mladá Boleslav. Severním mezníkem okresu je státní hranice, kterou sdílí jednak se Spolkovou republikou Německo, ale také s Polskou republikou. Dle Českého statistického úřadu činí rozloha územního celku 989 km². V celém okrese se nachází 11 měst a 48 obcí, ve kterých žije 163456 obyvatel. Míra nezaměstnanosti se pohybuje okolo 6%. V okrese Liberec,

který je sídlem Technické univerzity se nachází 63 základních škol, 29 středních škol a učilišť, 4 vyšší odborné školy.

3.5 Některé aspekty vývoje loupeže v letech 2003-2007 v okrese Liberec

3.5.1 Podíl loupeží na celkovém počtu násilných trestných činů

V teoretické části této bakalářské práce je uvedeno, že trestným činem loupeže je omezena vůle jednání oběti v závislosti na požadavcích pachatele, které jsou doprovázeny násilnými prvky v jeho chování, aby dosáhl svého motivu, tedy získal cizí věc patřící zpravidla poškozené osobě.

Loupež tedy řadíme dle své povahy (násilí, pohrůžka bezprostředního násilí, omezování volního jednání oběti) mezi tzv. násilné trestné činy. K násilné trestné činnosti řadíme v trestním zákoně uvedené trestné činy: násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci dle § 196 a § 197a, výtržnictví dle § 202, hanobení lidských ostatků dle § 202a, týrání zvířat dle § 203, nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány dle § 209a, týrání svěřené osoby dle § 215, únos dle § 216, obchodování s dětmi dle § 216a, vražda dle § 219, vražda novorozeného dítěte matkou dle § 220, ublížení na zdraví dle § 221, ublížení na zdraví s rasovým nebo polit.podtextem dle § 222, rvačka dle § 225, nedovolené přerušování těhotenství dle § 227, účast na sebevraždě dle § 230, omezování osobní svobody dle § 231, zbavení osobní svobody dle § 232, zavlčení do ciziny dle § 233, loupež dle § 234, braní rukojmí dle § 234a, vydírání dle § 235, útisk dle § 237.

Jedním z hlavních kritérií, která u trestného činu loupeže sledujeme, je podíl na celkovém nápadu násilných trestných činů:

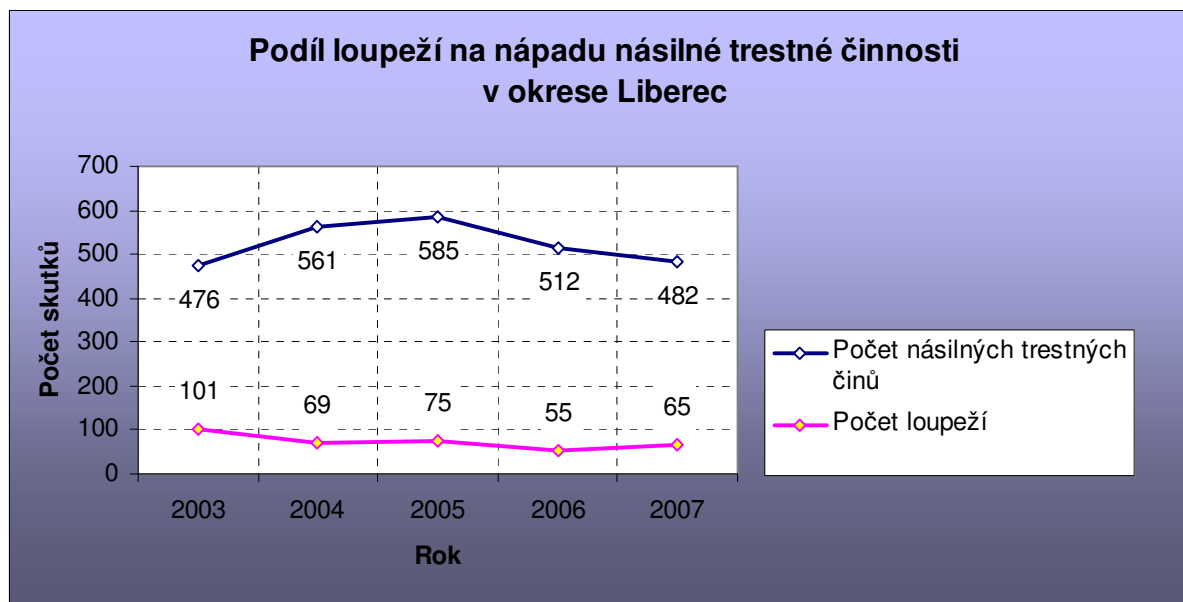
- **v roce 2003** došlo v okrese Liberec celkem k 476 případům násilné trestné činnosti, z toho bylo 101 případů trestného činu loupež, což je 21,2% z celkového nápadu násilné trestné činnosti
- **v roce 2004** došlo v okrese Liberec celkem k 561 případům násilné trestné činnosti, z toho bylo 69 případů trestného činu loupež, což je 12,3% z celkového nápadu násilné trestné činnosti
- **v roce 2005** došlo v okrese Liberec celkem k 585 případům násilné trestné činnosti, z toho bylo 75 případů trestného činu loupež, což je 12,8% z celkového nápadu násilné trestné činnosti

- **v roce 2006** došlo v okrese Liberec celkem k 512 případům násilné trestné činnosti, z toho bylo 55 případů trestného činu loupež, což je 10,7% z celkového nápadu násilné trestné činnosti
- **v roce 2007** došlo v okrese Liberec celkem k 482 případům násilné trestné činnosti, z toho bylo 65 případů trestného činu loupež, což je 13,5% z celkového nápadu násilné trestné činnosti

Tabulka č. 1

PODÍL LOUPEŽÍ NA NÁPADU NÁSILNÉ TRESTNÉ ČINNOSTI V OKRESE LIBEREC					
Rok	2003	2004	2005	2006	2007
Počet násilných trestných činů	476	561	585	512	482
Počet loupeží	101	69	75	55	65
Podíl v %	21,2	12,3	12,8	10,7	13,5

Graf č. 1

Z provedeného vyhodnocení celkového nápadu násilné trestné činnosti bylo zjištěno, že trestný čin loupeže procházel v okrese Liberec v období let 2003-2007 jinými vývojovými

etapami, než ostatní souhrnně hodnocené násilné trestné činy. Vývoj loupeže byl střídavě pohyblivý, zatímco ostatní násilné trestné činy měly do roku 2005 vzestupný trend, přičemž během dalších dvou let se vrátil počet téměř do výchozího stavu (viz. tabulka s grafem č. 1.).

3.5.2 Objasněné loupeže

Dominantní složkou loupeže je použití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí. Proto otázka posuzování trestného činu loupeže z hlediska vzniklé škody a nedocnění významu násilí, může v některých případech vést k tomu, že po pachateli není ze strany orgánů činných v trestním řízení prováděno tak intenzivní pátrání, jako v případech trestných činů s velkou škodou (např. pouliční loupež – odcizení peněženky s osobními doklady bez finanční hotovosti proti loupeži v bance – odcizení finanční hotovosti v řádech několika set tisíc korun). V takových případech někdy dochází ke spáchání série (jedná se o opakované páchaní loupeže, které má za následek větší množství obětí) trestných činů loupeže ze strany pachatele než dojde k jeho odhalení a zadržení.

Vzhledem k závažnosti trestného činu loupeže, nepřísluší provádění šetření k odhalování pachatele základním útvarům Policie České republiky, ale útvaru Služby kriminální policie a vyšetřování.

Pracovníci Služby kriminální policie a vyšetřování při vykonávání svých úkolů v široké míře využívají operativně pátrací prostředky (např. sledování, odposlechy, informátory kriminální služby, předstíraný převod věci, atd.).

Pomocí operativně pátracích prostředků jsou utajovaným, cílevědomým a plánovitým procesem rozpracovávány podezřelé osoby. Jedná se o dlouhodobý proces, kterým se shromažďují informace o skutečnostech a osobách operativního zájmu, aby bylo možno úspěšně zahájit a vést trestní řízení proti osobě pachatele.

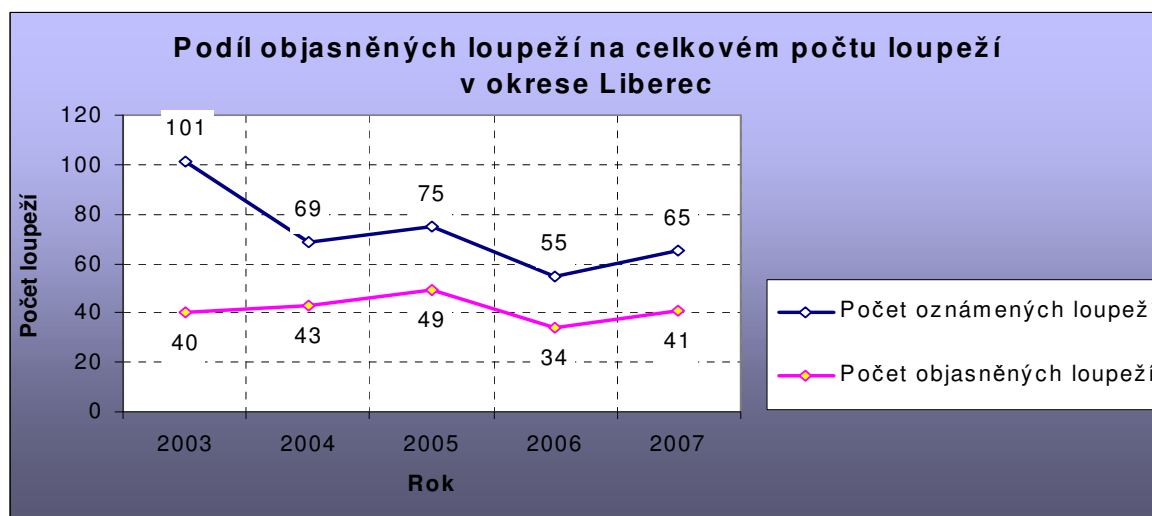
K pátrání po pachateli se v některých případech využívá i spolupráce s veřejností prostřednictvím sdělovacích prostředků. Jedná se zejména o pátrání podle získaného popisu pachatele (např. od poškozeného – oběti, svědka), sestaveného portréту pachatele nebo využitím fotografií a záznamů zachycených monitorovacími kamerovými systémy (např. kamerové systémy pořizované pro účely obecní policie, na benzinových čerpacích stanicích, v peněžních ústavech atd.).

- **v roce 2003** došlo v okrese Liberec k 101 loupežím, z toho bylo 40 případů objasněno, což činí celkem 39,6%.
- **v roce 2004** došlo v okrese Liberec k 69 loupežím, z toho bylo 43 případů objasněno, což činí celkem 62,3%.
- **v roce 2005** došlo v okrese Liberec k 75 loupežím, z toho bylo 49 případů objasněno, což činí celkem 65,3%.
- **v roce 2006** došlo v okrese Liberec k 55 loupežím, z toho bylo 34 případů objasněno, což činí celkem 61,8%.
- **v roce 2007** došlo v okrese Liberec k 65 loupežím, z toho bylo 41 případů objasněno, což činí celkem 63,1%.

Tabulka č. 2

Podíl objasněných loupeží na celkovém počtu loupeží v okrese Liberec					
Rok	2003	2004	2005	2006	2007
Počet oznámených loupeží	101	69	75	55	65
Počet objasněných loupeží	40	43	49	34	41
Objasněno v %	39,6	62,3	65,3	61,8	63,1

Graf č. 2

Jak je patrné z provedeného vyhodnocení, tak snížení celkové počtu nápadu trestného činu loupeže mělo pozitivní dopad na statistické vyhodnocení objasněnosti trestného činu loupeže, ačkoli se totiž počet objasněných loupeží v průběhu let 2003-2007 výrazně nemění, tak se objasněnost procentuelně zvyšuje vlivem snížení celkově evidovaných skutků.

3.5.3 Loupeže vymyšlené

Loupeže vymyšlené nejsou tak obvyklé, a vyšetřují se vlastně stejně jako skutečné, protože dokud se neprokáže předstírání loupeže ze strany oznamovatele, tak musí být věc vyšetřována jako by se stala (sestavení možných verzí, které se vyšetřují do objasnění věci).

Vymyšlené loupeže můžeme na základě zjištěných skutečností z předchozího ohledání místa činu vyšetřovat ze dvou hledisek. Jedna verze vede vyšetřování k loupeži zcela vymyšlené a druhá se zabývá verzí, že loupež byla fingovaná (zinscenovaná pro případné svědky).

Vymyšlená loupež – nemá oporu v žádném jednání, vůbec se nestala, oznamovatel uvádí snůšky lží, které vydává za pravdivá fakta.

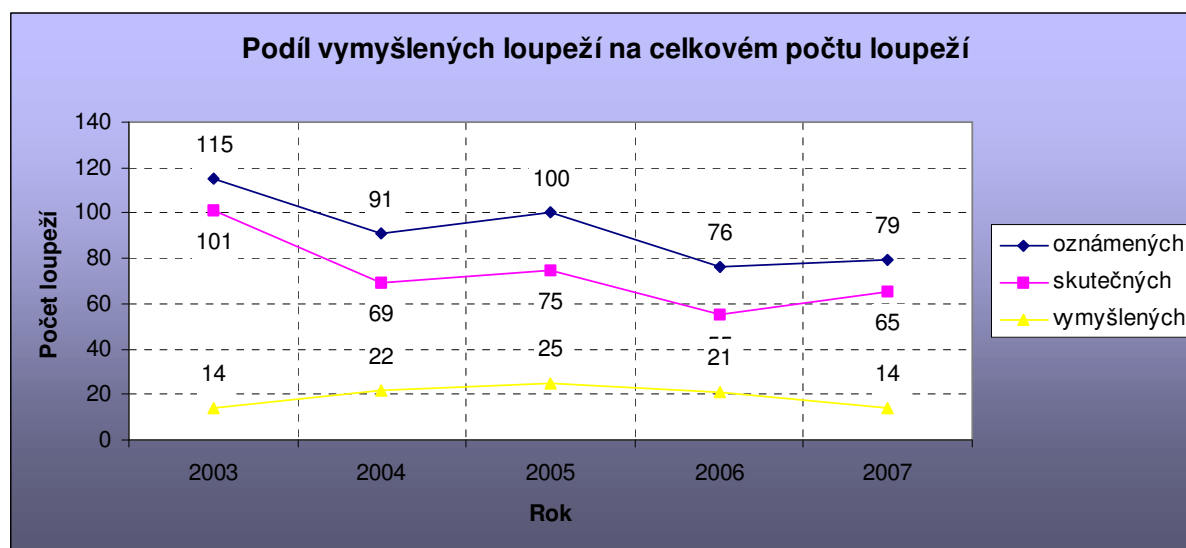
Fingovaná loupež – zpravidla po předchozí dohodě s další osobou dojde skutečně k loupeži, kterou poškozený očekává, nebrání se, vydá zpravidla všechny cennosti, které má dispozici, udělá velký nepořádek, který neodpovídá provedení loupeže, stejně tak jako zveličování zranění, které je navíc atypické atd.

Příkladem z praxe může být jednání obsluhy baru z provozovny s výherními automaty. Večer mladík půjčil z tržby peníze svému známému na zakoupení levných (kradených) televizorů, které chtěli obratem ruky prodat dalšímu zájemci. Obchod se však nezdařil, a protože neměli dostatek peněz k jejich vrácení do pokladny, tak se rozhodli oznámit loupežné přepadení. Známy vystupoval v případě jako svědek. Bohužel pro ně byly minulého dne prostory herny vybaveny vnitřním kamerovým systémem, který natočil celé jejich počínání před příjezdem policie. Svědek si uložil do náprsních kapes své bundy zbytek pokladní hotovosti. Jelikož byla věc z jejich strany oznámena, evidována a vyšetřována jako skutečná loupež, byla po jejím objasnění následujícího dne ze strany majitele herny, který si prohlédl kamerový záznam, překvalifikována na trestný čin zpronevěry.

Tabulka č. 3

Podíl vymyšlených loupeží na celkovém počtu loupeží					
Rok	2003	2004	2005	2006	2007
Oznámených	115	91	100	76	79
Skutečných	101	69	75	55	65
Vymyšlených	14	22	25	21	14
Vymyšlených v %	12	24	25	28	18

Graf č. 3

- v roce 2003 bylo na okrese Liberec oznámeno 115 loupeží, z toho 14 případů si poškozený vymyslel, což činí 12% z celkového počtu loupeží
- v roce 2004 bylo na okrese Liberec oznámeno 91 loupeží, z toho 22 případů si poškozený vymyslel, což činí 24% z celkového počtu loupeží
- v roce 2005 bylo na okrese Liberec oznámeno 100 loupeží, z toho 25 případů si poškozený vymyslel, což činí 25% z celkového počtu loupeží
- v roce 2006 bylo na okrese Liberec oznámeno 76 loupeží, z toho 21 případů si poškozený vymyslel, což činí 28% z celkového počtu loupeží

- v roce 2007 bylo na okrese Liberec oznámeno 79 loupeží, z toho 14 případů si poškozený vymyslel, což činí 18% z celkového počtu loupeží

Z provedeného vyhodnocení v tabulce č. 3 vyplývá, že vymyšlené loupeže měly v prvních čtyřech letech sledovaného období mírný procentní nárůst. I když se nejedná o běžný jev spojený s vyšetřováním loupeží je na pováženou rok 2006, kde podíl vymyšlených loupeží činil 25% z celkového nápadu vyšetřovaných loupeží.

3.5.4 Spáchání loupeže dle druhu použitého násilí

Z kriminalistického hlediska je pro vyšetřování trestného činu loupeže důležité vědět, jak se pachatel na místě choval, především jakou formu násilí užil proti oběti. Charakter použitého násilí namířeného proti oběti, má vliv již na samotné provádění ohledání místa činu. Jestliže se pachatel dopustil hrubého fyzického násilí beze zbraně nebo se zbraní, tak na místě činu musely vzniknout zajisté kriminalistické stopy. Zpravidla jsou kriminalistické stopy po takovém jednání zjištěny na těle a oděvu pachatele nebo na místě činu a v jeho blízkém okolí. Jedná se zejména o stopy biologické (krev, sliny apod.), materiální a věcné.

Dle způsobu a druhu použitého násilí rozlišujeme:

- ◆ loupeže při kterých pachatel užil hrubou fyzickou sílu – ze zkušenosti jsou známy případy, kdy pachatel svou oběť např. škrtí, dusí, napadá údery a kopy atd.
 - ◆ loupeže při kterých se pachatel dopustil fyzického násilí s použitím zbraně – zbraně, které pachatelé k fyzickému útoku užívají, bývají střelné, sečné i bodné, méně obvyklými pak jsou různé obušky, boxery. Někdy pachatelé užívají předmětů na místě nalezených, které užijí k napadení oběti (např. klacky, kameny, kovové tyče atd., v restauracích to pak může být např. popelník nebo židle)
 - ◆ loupeže spáchané s pohrůzkou užití násilí – pachatel hrozí buď fyzickým napadením nebo užitím zbraně, kterou k hrozbě užil (např. zbraň střelná, nůž, infikovaná injekční stříkačka)
- v roce 2003 došlo v okrese Liberec celkem ke 101 loupežím, z toho bylo spácháno:
 - 47 užitím fyzického násilí beze zbraně

- 12 užitím fyzického násilí se zbraní
 - 42 pod pohrůžkou užití násilí
- **v roce 2004** došlo v okrese Liberec celkem k 69 loupežím, z toho bylo spácháno:
- 40 užitím fyzického násilí beze zbraně
 - 4 užitím fyzického násilí se zbraní
 - 25 pod pohrůžkou užití násilí
- **v roce 2005** došlo v okrese Liberec celkem k 75 loupežím, z toho bylo spácháno:
- 37 užitím fyzického násilí beze zbraně
 - 6 užitím fyzického násilí se zbraní
 - 32 pod pohrůžkou užití násilí
- **v roce 2006** došlo v okrese Liberec celkem k 55 loupežím, z toho bylo spácháno:
- 35 užitím fyzického násilí beze zbraně
 - 5 užitím fyzického násilí se zbraní
 - 15 pod pohrůžkou užití násilí
- **v roce 2007** došlo v okrese Liberec celkem ke 101 loupežím, z toho bylo spácháno:
- 30 užitím fyzického násilí beze zbraně
 - 2 užitím fyzického násilí se zbraní
 - 33 pod pohrůžkou užití násilí

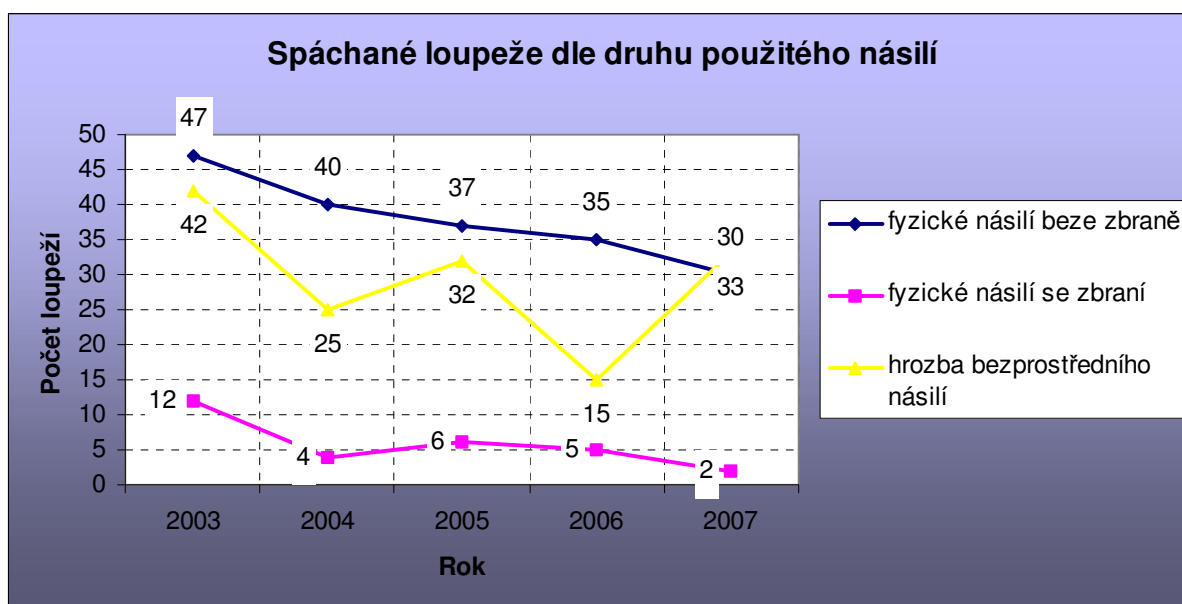
Uvedené údaje jsou znázorněny v tabulce č. 4 a grafu č. 4.

Provedeným vyhodnocením bylo zjištěno, že během sledovaného pětiletého období bylo spácháno nejvíce loupeží za užití fyzického násilí beze zbraně, zatímco nejméně případů je spácháno užitím násilí se zbraní. Tato situace je dána tím, že nejpočetnější skupinou jsou loupeže pouliční (srov. tabulka č. 4). Vzhledem k tomu, že jsou to tzv. příležitostné loupeže (oběťmi jsou zpravidla starší ženy nesoucí kabelku nebo muži vracející se domů z restauračního zařízení) dochází ze strany pachatele k použití fyzického násilí až v době kladeného nebo očekávaného odporu, což má za následek právě mnohdy velice brutální chování, které vyústilo až z nastalé situace, kterou útočník neočekával.

Tabulka č. 4

SPÁCHÁNÍ LOUPEŽÍ DLE DRUHU POUŽITÉHO NÁSILÍ					
Rok	2003	2004	2005	2006	2007
Fyzické násilí beze zbraně	47	40	37	35	30
Fyzické násilí se zbraní	12	4	6	5	2
Hrozba bezprostředního násilí	42	25	32	15	33

Graf č. 4

3.6 Vyhodnocení předpokladu č. 1

- **Předpoklad č. 1 - Domníváme se, že více než 30 % loupeží je spácháno mladistvými pachateli.**

Vlivy, které působí na vývoj delikvence, jsou podmínky, které za určitých okolností napomáhají nebo ulehčují spáchání deliktu. Každá příčina je realizována za určitých podmínek nebo v určitých podmínkách. Podmínky působí objektivně v daném čase, období

a společenském klimatu. Podmínky pro spáchání kriminálního deliktu jsou potencionálními pachateli vnímány jako příležitost k překročení meze morálního, společností tolerovaného jednání a chování. To, co může být podmínkou pro spáchání trestného činu mladistvým, může naopak u dospělého pachatele působit jako překážka ke spáchání trestného činu a naopak.³⁸

➤ **Specifické znaky trestné činnosti mládeže (mladiství a nezletilí souhrnně):**

Způsob páchaní trestné činnosti mládeže je výrazně determinován věkem pachatelů (jejich psychickým a somatickým vývojem, vlastnostmi a zkušenostmi). V tomto směru se mezi dospělými a pachateli z řad mládeže projevují určité zvláštnosti, ke kterým zejména patří:

- ◆ výběr předmětu útoku je určován jiným hodnotovým systémem než u dospělých,
- ◆ trestná činnost je častěji páchána se spolupachateli a ve skupině,
- ◆ příprava trestné činnosti je nedokonalá, obvykle schází prvek plánování, častá je i nedostatečná příprava vhodných nástrojů ke spáchání trestného činu,
- ◆ chování mladistvých pachatelů se vyznačuje neúměrnou tvrdostí, která se projevuje devastací, ničením předmětů a znehodnocením zařízení,
- ◆ konání mladistvých pachatelů je poznamenáno nedostatkem vědomostí a schopností při překonání překážek, mnohdy je použito neúměrných prostředků k dosažení ,
- ◆ na páchaní trestné činnosti mladistvých má značný vliv alkohol (případně jiná návyková látka), který zvyšuje agresivitu, nekoordinovanost pohybů a podporuje nepřiměřené reakce na vnější podněty,
- ◆ mladiství pachatelé jednají více emotivně než rozumově, trestná činnost je páchána ve většině případů živelně pod vlivem momentální situace,
- ◆ při opakované trestné činnosti se vyskytují specifické znaky z předcházející trestné činnosti,
- ◆ při získávání alibi se mladiství pachatelé orientují na osoby ze skupiny, do níž patří,
- ◆ o přípravě, ale i o spáchané trestné činnosti se pachatelé rádi svěřují členům své skupiny,

³⁸ CHMELÍK, Jan. *Vyšetřování trestné činnosti mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi*. Praha: 1995. s.5.

- ◆ pachatelé často odcizují předměty, které momentálně potřebují, nebo které se jim vzhledem k věku líbí (např. auta, videa, motocykly, rádia, oblečení, zbraně, nože, alkohol, cigarety, léky apod.),
- ◆ věci získané trestnou činností skupinou mladistvých jsou velmi brzy rozdělovány mezi její členy; při rozdělování je patrná hierarchie ve skupině a podíl na spáchané trestné činnosti; finanční prostředky se zpravidla utrácejí ve skupině,
- ◆ některé znaky způsobu spáchání trestné činnosti vyplývají ze somatických znaků pachatele, např. vyšší rychlost pohybu, mrštnost, obratnost, menší postava a nižší váha.³⁹

➤ V roce 2003 se na celkovém počtu 57 pachatelů loupeže podílelo:

- 50 dospělých osob
- 4 mladistvé osoby
- 3 nezletilé osoby

➤ V roce 2004 se na celkovém počtu 80 pachatelů loupeže podílelo:

- 53 dospělých osob
- 23 mladistvé osoby
- 4 nezletilé osoby

➤ V roce 2005 se na celkovém počtu 64 pachatelů loupeže podílelo:

- 49 dospělých osob
- 7 mladistvých osob
- 8 nezletilých osob

➤ V roce 2006 se na celkovém počtu 50 pachatelů loupeže podílelo:

- 39 dospělých osob
- 11 mladistvých osob
- žádná nezletilá osoba

³⁹**GJURIČOVÁ, Jitka, ŽÁRSKÝ, Martin.** *Vývoj kriminality v České republice se zvláštním zřetelem na kriminalitu dětí a mládeže*. Dostupné z: <http://web.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/1999/9901/vyvoj.html>.

➤ V roce 2007 se na celkovém počtu 58 pachatelů loupeže podílelo:

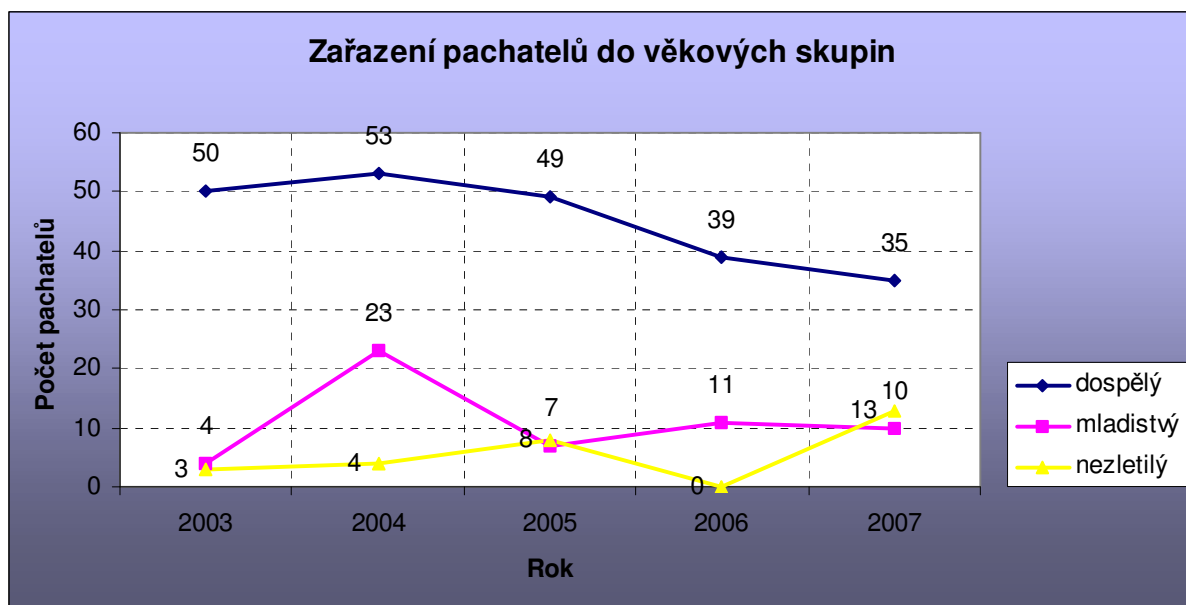
- 35 dospělých osob
- 10 mladistvých osob
- 13 nezletilých osob

Uvedené údaje jsou znázorněny v tabulce č. 5 a grafu č. 5.

Tabulka č. 5

ZAŘAZENÍ PACHATELŮ DO VĚKOVÝCH SKUPIN					
Rok	2003	2004	2005	2006	2007
Dospělý	50	53	49	39	35
Mladistvý	4	23	7	11	10
Nezletilý	3	4	8	0	13

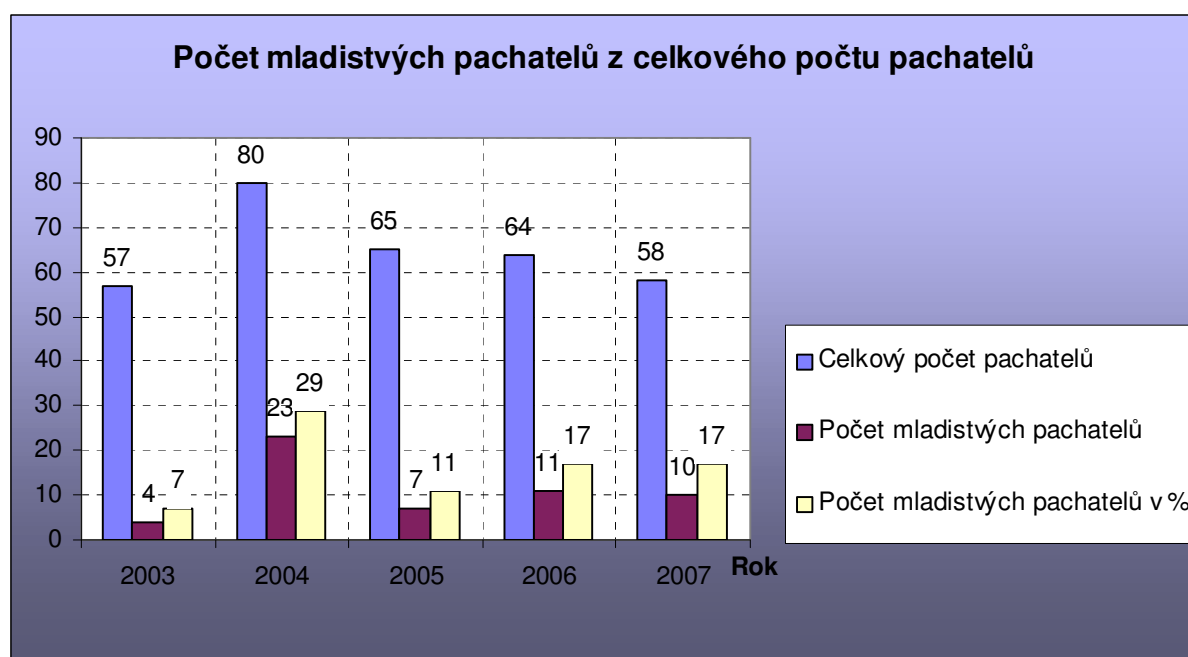
Graf č. 5

Tabulka č. 6

Počet mladistvých pachatelů z celkového počtu pachatelů					
Rok	2003	2004	2005	2006	2007
Celkový počet pachatelů	57	80	65	64	58
Počet mladistvých pachatelů	4	23	7	11	10
Počet mladistvých pachatelů v %	7	29	11	17	17

Graf č. 6

Z provedeného vyhodnocení (viz. tabulka s grafem č. 6) bylo zjištěno, že v letech 2003 až 2005 v okrese Liberec nespáchali mladiství pachatelé v žádném roce více než 30% loupeží. V roce 2004 se mladiství pachatelé podíleli na nápadu trestné činnosti spácháním 23 trestných činů loupeže, což činilo 29% z celkového množství spáchání těchto protiprávních jednání.

Předpoklad č. 1 se nepotvrdil.

3.7 Vyhodnocení předpokladu č. 2

➤ **Předpoklad č. 2 - Předpokládáme, že více než 50% loupeží jsou loupeže prosté – pouliční.**

Kriminalistické dělení dle místa spáchání je prosté. K loupežím dochází buď na veřejném prostranství (v terénu, mimo objekty) nebo v uzavřených objektech (soukromé byty, banky, herny atd.).

Z důvodu přehlednosti tabulky č. 7 a grafického znázornění jejích hodnot byly sníženy položky jednotlivých trestných činů loupeže, ačkoli byly v průběhu zkoumaného období mnohem pestřejší, takže každá z nich v sobě zahrnuje další charakterem podobná místa napadení:

- ◆ byt – soukromý byt, pronajatý pokoj na ubytovně, kancelář v soukromém domě, objekt v rekonstrukci
- ◆ herna-bar – podniky s provozem výherních automatů, restaurace (nonstop)
- ◆ peněžní ústavy – banka, pošta, směnárna, spořitelna,
- ◆ prodejna – večerka, sex-shop, lékárna, benzinová čerpací stanice, stánek s tabákem a denním tiskem, prodejna s rybářskými potřebami, drogerie, stánek ovoce-zelenina
- ◆ ulice – autobusové a vlakové nádraží, dvory základních a středních škol, parkoviště u obchodních center, parky, plovárna, odlehlá místa s lesním porostem

Největší podíl na páchaní loupeží ve sledovaném pětiletém období z hlediska místa spáchání nesou loupeže pouliční. Jak je z grafu č. 7 patrné, tak tyto prosté loupeže vysoko převyšují svými hodnotami ostatní skutky. Je to dáno tím, že pouliční loupeže jsou především tzv. loupežemi příležitostními, kdy není k jejich provedení potřeba dlouhé přípravy. Pachatel provádí trestný čin tak, aby svou oběť pokud možno překvapil a znemožnil tak svou budoucí identifikaci při možné rekognici (útok veden tzv. ze zálohy) nebo s ní naopak začne např. komunikovat pod nějakou záminkou (připálení cigarety, zjištění času atd.) a pak ji v nestřeženém okamžiku brutálně napadne a odcizí jí věc která byl a motivem celého jednání (např. telefon, MP3 nebo MP4 přehrávač, kabelka, notebook apod.

Nejmenší zastoupení z tohoto pohledu mají loupeže provedené v peněžních ústavech, protože pachatele odrazují všechna ochranná opatření (fyzická ostraha, kamerové systémy snímající vnitřní prostory, ochranné neprůstřelné bariéry oddělující přepážkové pracovníky

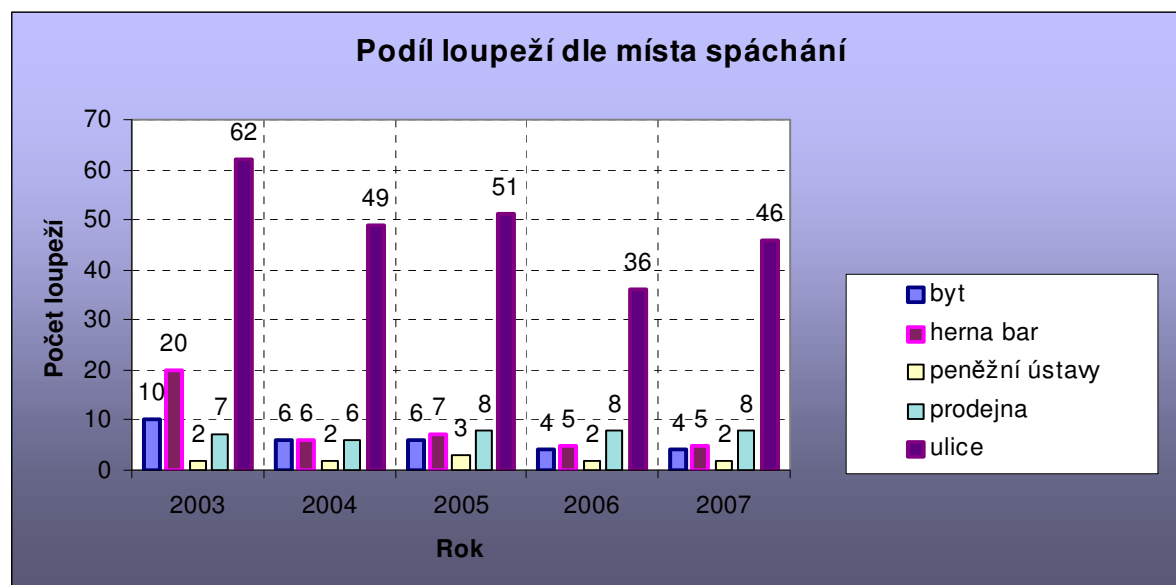
od klientů apod.), která mnohdy velice rychle vedou k jejich dopadení. Ostatní kategorie jsou co do počtu mezi sebou velice vyrovnané po celou dobu sledovaného období. Pouze v roce 2003 se průměru vymykají loupeže provedené v herna – barech. Tento rozdíl vznikl z důvodu sériového provedení ozbrojených loupežných přepadení, kterých se dopustila pětičlenná organizovaná skupina mužů z Ukrajiny (ilegální stavební dělníci), jenž spáchala před svým dopadením jedenáct loupeží.

Uvedené údaje jsou znázorněny v tabulce a grafu č. 7.

Tabulka č. 7

PODÍL LOUPEŽÍ DLE MÍSTA SPÁCHÁNÍ					
Rok	2003	2004	2005	2006	2007
Byt	10	6	6	4	4
Herna bar	20	6	7	5	5
Peněžní ústavy	2	2	3	2	2
Prodejna	7	6	8	8	8
Ulice	62	49	51	36	46

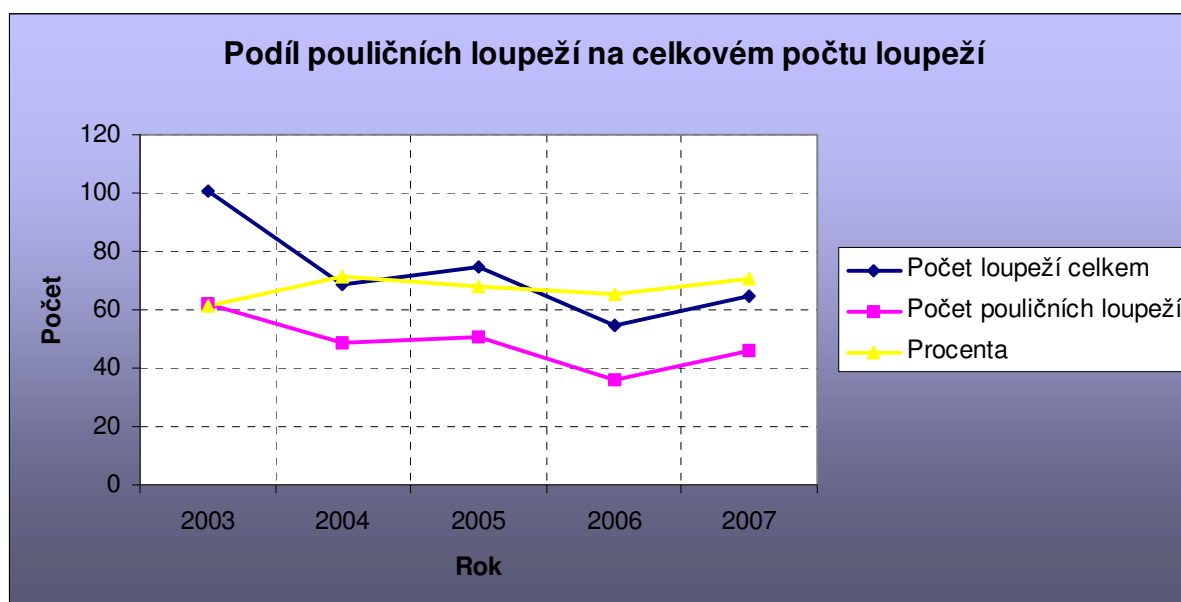
Graf č. 7

Tabulka č. 8

Podíl pouličních loupeží na celkovém počtu loupeží					
Rok	2003	2004	2005	2006	2007
Počet loupeží celkem	101	69	75	55	65
Počet pouličních loupeží	62	49	51	36	46
Procenta	61	71	68	65	71

Graf č. 8

Z provedeného vyhodnocení (viz. tabulka s grafem č. 8) bylo zjištěno, že v letech 2003 až 2005 bylo v každém roce v okrese Liberec spácháno více než 61% loupeží. Z celkového počtu evidovaných loupeží.

Předpoklad č. 2 se potvrdil.

4 ZÁVĚR

Závěrem musím ještě jednou zdůraznit, že loupež je jedním s nejzávažnějších trestných činů, které náš trestní zákon uvádí. Svým způsobem se projevuje ve všech věkových i společenských skupinách. Se znepokojením musím říci, i když provedený průzkum v praktické části této práce nepotvrdil předpoklad, že více než 30% všech loupeží v okrese Liberec v období let 2003-2007 je pácháno mladistvými pachateli, agresivita naší mládeže s postupem času stále roste a zesiluje.

Všichni se divíme, jaká je „ta naše mládež“, a kde se v ní bere tolik agrese a zlosti. Přitom my všichni víme, že agresivní jsou mladí lidé proto, že je my dospělí k agresivitě vychováváme, tolerujeme veřejnou propagaci agrese, jejich vnitřní agresivní sklony necháme beztrestně podněcovat alkoholem a drogami. Předcházet rozvoji těchto dispozic bychom měli správnou výchovou v kvalitním rodinném prostředí. Měli bychom být dětem příkladem, a učit je nejen kompromisům, aby nebyly frustrované (zde vznikají důvody proč si vzít násilím cizí věc, když ji sám nemám), ale i určité zdravé míře bojovnosti. Vychovávat děti bychom měli s láskou tak, aby v nás cítily oporu, naučit je, aby uměly mít radost z práce a měly rády ty, kteří je obklopují, protože pak se dokážou bez problémů sžít i s ostatními. Děti by měly pochopit jak ventilovat svou agresi, kterou budou využívat pozitivním směrem, aby tak dosáhly svého cíle.

V kriminologické literatuře v zásadě existuje shoda, že trestný čin loupeže je z jeho velké části typickým příkladem pouliční kriminality. O tom nás musel utvrdit i výsledek, jenž byl získán při zkoumání druhého předpokladu této práce. (pouliční loupeže mají více než 61% podíl z celkového počtu trestných činů).

V podvědomí lidí je loupež chápána jako jedno ze základních měřítek bezpečnosti situace v daném státě. Veřejnost pociťuje velké obavy z pachatelů loupeží, a proto se sama velmi často podílí svými poznatky na jejich dopadení.

Bakalářská práce pojednávala o trestném činu loupeže na okrese Liberec. Hlavním smyslem bylo ukázat, co obnáší vyšetřování této trestné činnosti. Myslím si, že původní záměr práce byl splněn, a doufám, že ji lze využít jako vodítko k průpravě v této oblasti.

4.1 Navrhovaná opatření

Jak jsem již uvedl v úvodu práce, tak každý z nás se může stát potenciální obětí takového násilného trestného činu. Větší rizika vždy plynou pro osoby něžného pohlaví. Z těchto důvodů by měl každý dodržovat několik obecných zásad. Tak například by se měl vyhýbat osamoceným místům, při chůzi městem bychom měli být ostražití, neměli bychom ke zkrácení cesty užívat zkratk (např. parkem, lesním porostem). Dále bychom se měli vyhýbat místům, která přitahují sociálně slabší jedince, kteří jsou například bez domova (nemusí se jednat pouze o bezdomovce, ale také o mladé squatory, kteří jsou bez zázemí a zcela bez prostředků). Zvláště ženy by měly být opatrné, obzvláště večer a v noci. Doporučil bych jim, aby si ve větších městech vyžádaly taxi služby nebo doprovodu kolegy kamaráda (i když ani tehdy si nemohou být zcela jisté).

Dále je nutná prevence ze strany státních a městských orgánů policie, jejichž náplní práce je mimo jiné i vyhledávání a lokalizování míst s vyšším výskytem nebezpečí – tzv. kriminogenní místa. Na těchto místech pak fyzicky provádět nepravidelné namátkové kontroly kriminálně závadových osob.

V zahraničí je z důvodu nebezpečí páchání trestného činu loupeže využíváno větší klientelou bezhotovostních plateb, takže lidé využívají platebních karet a nemívají prakticky žádné finance, které by mohly být cílem útoku pachatele.

5 SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

BARRATA, A. *Sociologie trestního práva*. 1. vyd. Brno: 1995. ISBN 80-210-1227-7.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: 2004. ISBN 80-86473-86-4.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. 1. vyd. Praha: 1998. ISBN 80-85858-70-3.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, et al. *Bankovní loupeže*. 1. vyd. Praha: 2001. ISBN 80-86244-21-0.

GJURIČOVÁ, Jitka, ŽÁRSKÝ, Martin. *Vývoj kriminality v České republice se zvláštním zřetelem na kriminalitu dětí a mládeže*. (on line) (cit 2009-1-10). Dostupné z: <<http://web.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/1999/9901/vyvoj.html>>.

HLAVÁČEK, Jan, PROTIVÍNSKÝ, Miroslav. *Praktická kriminalistika*. 1. vyd. Praha: Kriminalistický ústav, 2007.

CHMELÍK, Jan. *Vyšetřování trestné činnosti mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi*. Praha: MV ČR, 1995.

CHMELÍK, Jan, et al. *Loupeže a možnosti prevence a obrany*. 1. vyd. Praha: Tiskárna MV, 2006. ISBN 80-7312-051-X.

MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.

MUSIL, J., et al. *Kriminalistika: vybrané problémy teorie a metodologie*. 1.vyd. Praha: Policejní akademie, 2001.

NOVOTNÝ, F. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-67-8.

NOVOTNÝ, F., RŮŽIČKA, M. *Trestní kodexy: Trestní zákon, trestní řád a související předpisy*. 2. vyd. Praha: Eurounion, 2002. ISBN 80-7317-009-4.

PJEŠČAK, Ján, et al. *Kriminalistika: Učebnice pro právnické fakulty*. 3. vyd. Praha: Naše vojsko, 1986.

PORADA, Viktor, et al. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. 1.vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN-978-80-7380-042-0.

PORADA, Viktor, et al. *Kriminalistika : úvod, technika, taktika*. Plzeň : 2007. ISBN 978-80-7380-038-3.

STRAUS, Jiří, et al. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-66-0.

STRAUS, Jiří, et al. *Úvod do kriminalistiky*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-95-4.

ŠÍMA, A., SUK, M. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. 7. vyd. Praha: 2006. ISBN 80-7179-500-3.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda, et al. *Krize: Psychologický a sociologický fenomén*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0888-4.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese: Rozšířené a přepracované vydání*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

Zákony ČR. (on line) (cit 2009-1-10). Dostupné z: <<http://www.zakonycr.cz/seznamy/140-1961-Sb-trestni-zakon.html>>.